

**TÜRKİYE'DEKİ MİKROFİNANS ve MİKRO KREDİ
UYGULAMALARI**

Burcu YILMAZ

2022

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Abdulkadir ATAR

**TÜRKİYE'DEKİ MİKROFİNANS ve MİKRO KREDİ
UYGULAMALARI**

Burcu YILMAZ

T.C.

Karabük Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Bankacılık ve Finans Anabilim Dalında

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Abdulkadir ATAR

KARABÜK

2022

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	5
DOĞRULUK BEYANI.....	6
ÖNSÖZ.....	7
ÖZ.....	8
ABSTRACT.....	9
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	10
ARCHIVE RECORD INFORMATION.....	11
KISALTMALAR	12
BİRİNCİ BÖLÜM.....	14
1. MİKROFİNANS ve MİKROKREDİNİN TANIMI	14
1.1. MİKROFİNANS	14
1.2. MİKROKREDİNİN TANIMI	15
1.2.1. Mikro Kredinin Tarihsel Gelişimi.....	17
1.3. MİKROFİNANSTA HEDEF KİTLE	20
1.4. MİKRO KREDİNİN AMACI.....	21
1.5. MİKRO KREDİNİN ÖZELLİKLERİ.....	22
1.6. MİKRO KREDİ UYGULAMALARI	22
1.6.1. Bangladeş Grameen Bank ve Tarihçesi	22
1.6.2. Grameen Bank'ta Amaç ve Hedefler	24
1.6.3. Grameen Bank'ta Hizmet Alanları	25
1.6.4. Grameen Bank'ta Kurumsal İşleyiş	26
1.6.5. Grameen Bank'ın Başarıları.....	27

İKİNCİ BÖLÜM	29
2. MİKRO FİNANS KURUM ve KURULUŞLARI	29
2.1. TÜRKİYE’DE MİKROKREDİ VEREN KURUMLAR	29
2.1.1. KOSGEB	29
2.1.2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü	30
2.1.3. Kadın Girişimciler Derneği	33
2.1.4. Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA)	34
2.1.5. Türkiye Grameen Mikrofinans Programı	35
2.1.6. Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV)	38
2.1.7. Aile Destek Merkezi	39
2.2. TÜRKİYE’DE MİKROKREDİ VEREN BANKALAR	40
2.2.1. Akbank	40
2.2.2. Aktif bank	41
2.2.3. Cebteteb	41
2.2.4. Hsbc	41
2.2.5. Citibank	42
2.2.6. Şekerbank	42
2.3. RESMİ MİKRO FİNANS KURULUŞLARI	43
2.3.1. İnförmel Kuruluşlar	44
2.3.2. Formel Kuruluşlar	44
2.3.3. Yarı-Formel Kuruluşlar	44
2.4. KREDİ ODAKLI MİKROFİNANSKURULUŞLARI MODELİ	45
2.4.1. Birlik Modeli	45
2.4.2. Kooperatif Modeli	46
2.4.3. Banka Garanti Modeli	46
2.4.4. Topluluk Bankası Modeli	46

2.4.5. Kredi Birlikleri Modeli	46
2.4.6. Grameen Tipi Kuruluş Modeli	47
2.4.7. Grup Modeli	47
2.4.8. Köy Bankacılığı Modeli	47
2.4.9. Aracılık Kuruluş Modeli	48
2.4.10. Küçük İşyeri Modeli	48
2.4.11. Bireysel Model	48
2.4.12. Sivil Toplum Örgütleri Modeli	48
2.4.13. Grup Baskısı Modeli	49
2.4.14. Döner Tasarruf ve Kredi Birlikleri Modeli (ROSCA)	49
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	50
3. TÜRKİYE'DE MİKROFİNANS UYGULAMALARI	50
3.1. TÜRKİYE GRAMEEN MİKROFİNANS PROGRAMI	52
3.1.1. TGMP Mikrokredi Çeşitleri	61
3.1.1.1. Temel Kredi	61
3.1.1.2. Girişimci Kredisi	62
3.1.1.3. Hayvancılık Kredisi	62
3.1.1.4. Sosyal Kalkınma Kredisi	62
3.1.1.5. İletişim Kredisi	62
3.1.1.6. Gelişim Kredisi	62
3.1.1.7. Başlangıç Kredisi	62
3.1.1.8. Faaliyet Kredisi	63
3.1.2. Diğer Hizmetler	63
3.1.2.1. Mikro Sigorta	63
3.1.2.2. Mikro Konut Sigorta	63
3.1.2.3. Gönüllü Tasarruf	63

3.2. TGMP’NİN UYGULADIĞI POLİTİKALAR	63
3.2.1. Aşırı Borçluluk Politikası	63
3.2.2. Hizmet Bedeli Politikası	64
3.2.3. Gizlilik Politikası	64
3.2.4. Kredi Politikası	64
3.2.5. Kredi Yönetimi Politikası	65
3.2.6. Provizyon ve Borç Silme Politikası	65
3.3. KADIN EMEĞİNİ DEĞERLENDİRME VAKFI (KEDV)	66
3.3.1. Nahıl	67
3.3.2. Maya	67
3.3.2.1. Maya Mikro Kredi Çeşitleri	70
3.4. TOPLUM GÖNÜLLÜLERİ VAKFI (TOG)	71
3.5. İÇEL EL SANATLARI ve EĞİTİM VAKFI (İÇEV)	72
3.6. TÜRKİYE EKONOMİ BANKASI (TEB), GENÇ YÖNETİCİ ve İŞADAMLARI DERNEĞİ (GYİAP) ve BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA PROGRAMI (UNDP) İŞBİRLİĞİ	72
3.7. MİKRO KREDİNİN TÜRKİYE’DE UYGULANAN ÖRNEKLERİ	73
3.7.1. Diyarbakır Uygulaması	73
3.7.2. İstanbul Uygulaması	76
3.7.3. Mersin Uygulaması	77
3.7.4. Kocaeli Uygulaması	78
SONUÇ ve ÖNERİLER	79
KAYNAKÇA	82
TABLO LİSTESİ	88
ŞEKİLLER LİSTESİ	89
ÖZGEÇMİŞ	90

TEZ ONAY SAYFASI

Burcu YILMAZ tarafından hazırlanan “TÜRKİYE’DEKİ MİKROFİNANS ve MİKRO KREDİ UYGULAMALARI” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Abdulkadir ATAR

.....

Tez Danışmanı, İktisat Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği ile Bankacılık ve Finans Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 06/01/2022

Unvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Doç. Dr. Abdulkadir ATAR (KBÜ)

.....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Hasan TERZİ (KBÜ)

.....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Selma KARABAŞ (ÇAKÜ)

ONLINE

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile Yüksek Lisans Tezi derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Hasan SOLMAZ

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntıların intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Burcu YILMAZ

İmza :

ÖNSÖZ

Bu çalışma Türkiye’de uygulanmakta olan mikro finans ve mikro kredi çalışmaları ile ilgili konuları içermektedir. Çalışmanın konusunu mikro kredinin ilk çıkış zamanlarından günümüze kadar gelmiş olan süreci ve bu konu üzerinde çalışmalarını hayata geçiren kurum ve kuruluşlar oluşturmaktadır.

Tez çalışmamı hazırlarken bilgilerini, tecrübe ve deneyimlerini koşulsuz olarak benimle paylaşan ve her koşulda yanımda olan ve yol gösteren çok değerli tez danışmanım Doç. Dr. Abdulkadir ATAR hocama ve değerli jüri üyelerim, Dr. Öğr. Üyesi Selma Karabaş’a ve Dr. Öğr. Üyesi Hasan Terzi hocalarıma teşekkür ediyorum.

Bu tez çalışmasını her koşulda ve her anımda yanımda olarak bana daima inanan aileme ve arkadaşlarıma ithaf ediyorum.

BURCU YILMAZ

Karabük, 2022

ÖZ

Bu çalışmada Türkiye’de uygulanmakta olan mikro finans ve mikro kredi çalışmalarının süreci incelenmektedir. Gelir seviyesi düşük olan yoksul bireylerin kendilerine iş kurarak istihdam sağlamaları için mikro kredi hizmetleri sunmakta olan kurum ve kuruluşlardan bahsedilmektedir. Çalışma toplamda üç bölümden oluşmaktadır. Tez çalışmasının birinci bölümünde mikro kredinin tanımı, tarihçesi, amaç ve hedefler, hizmet yapılarına, mikro kredi alanında yapılmış olan uygulamalar ve öncü kuruluş olan Bangladeş Grameen Bank’ın kuruluş amacına, sunmakta olduğu hizmet alanları ve verilen hizmetlerin sonucu olarak elde edilen başarılarla değinilmektedir. İkinci bölümde Türkiye’de mikro kredi hizmeti sunun bankalar, vakıflar ve kuruluş modelleri anlatılmaktadır. Tezin son aşaması olan üçüncü bölümde ise Türkiye’nin öncü kuruluşu olan Türkiye Grameen Mikrofinans Programı’nın vermiş olduğu hizmetler, uygulamakta olduğu politikalar ve başka illerde yapılmış olan çalışmalara değinilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mikro Kredi, Mikro Finans, Gelir Seviyesi, Yoksulluk

ABSTRACT

In this study process of microfinance and microcredit process in Turkey. Companies that offer microcredit are mentioned to enable poor women. This study consists of three parts. First of all, in this thesis, the definition of microcredit, history of microeconomics, aims and objectives, services structures and the aims and services of Bangladesh Grameen Bank, the leading institution are mentioned. In the second part of the thesis, banks, foundations and models providing microcredit services in Turkey are mentioned. In the last part of the thesis, The services, policies and studies in different cities of the Turkey Grameen Microfinance Program, Which is Turkey's leading institution, are mentioned.

Keywords: Micro Credit, Micro Finance, Income Level, Poverty

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Türkiye’deki Mikro Finans ve Mikro Kredi Uygulamaları
Tezin Yazarı	Burcu YILMAZ
Tezin Danışmanı	Doç. Dr. Abdulkadir ATAR
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	06.01.2022
Tezin Alanı	Bankacılık ve Finans
Tezin Yeri	KBÜ/ LUEE
Tezin Sayfa Sayısı	92 sayfa
Anahtar Kelimeler	Mikro Kredi, Mikro Finans, Gelir Seviyesi, Yoksulluk

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	Micro Finance and Micro Credit Applications in Turkey
Author of the Thesis	Burcu YILMAZ
Advisor of the Thesis	Assoc. Prof. Dr. Abdulkadir ATAR
Date of the Thesis	Master's Thesis
Field of the Thesis	Banking and finance
Place of the Thesis	KBU/ LEE
Total Page Number	92 page
Keywords	Mikro Kredi, Mikro Finans, Gelir Seviyesi, Yoksulluk

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

ADEM: Aile Destek Merkezi

BDDK: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu

BSMV: Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi

DB: Dünya Bankası

GGs: Genelleştirilmiş Grameen Sistemi

GYİAD: Genç Yönetici ve İş Adamları Derneği

IFAD: International Fund for Agricultural Development (Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu)

KA-MER: Kadın Merkezi

KASDEP: Kırsal Alanda Sosyal Destekleme Projesi

KEDV: Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı

KFW: Kreditanstalt für Wiederaufbau (Alman Yardım Ajansı)

GTZ: Gesellschaft für Technischen (Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu)

KGS: Klasik Grameen Sistemi

MB: Merkez Bankası

MF: Mikro Finans

MK: Mikro Kredi

NORAD: Norwegian Agency for Development Cooperation (Norveç Yardım Ajansı)

OECD: The Organisation For Economic Co-Operation and Development (Japon Yardım Ajansı)

SGYM: Sosyal Yardımlaşma ve Genel Müdürlüğü

SIDA: Swedish International Development Cooperation Agency (İsveç Yardım Ajansı)

STÖ: Sivil Toplum Örgütü

SYDV: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

TEB: Türkiye Ekonomi Bankası

TGMP: Türkiye Grameen Mikrofinans Programı

TİSVA: Türkiye İsrافی Önleme Vakfı

TKV: Türkiye Kalkınma Vakfı

TL: Türk Lirası

TOG: Toplum Gönüllüleri Vakfı

UNDP: United Nations Development Programme (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)

YBS: Yönetim Bilişim Sistemi

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MİKROFİNANS ve MİKROKREDİNİN TANIMI

1.1. MİKROFİNANS

Mikro finans kavramı yoksul insanların ya da gelir seviyesi fazla düşük olan kişilerin bankalarca bu kişilere destek olmak amacıyla sağladıkları hizmetleri kapsamaktadır.

Mikro finans çoğu kez mikro finansın gösterdiği görevlerden biri olan mikro kredi kelimesiyle karıştırılmaktadır. Bunun nedeni ise 1970'lerde sadece mikro kredi etkinliklerinin sunulmasıyla başlamış olmasıdır. Mikro kredi daha çok küçük çaplı işletmelere ya da kendi işletmesinin patronu olmak isteyen girişimcilere hammadde ve malzeme alımı, iş için ihtiyaç duyulan teçhizatları tamamlanması, gerek duyulan sermaye gereksinimlerinin giderilmesi gibi amaçlar neticesinde verilen kredilerdir (Öner, Okan, Gökten, & Aypek, 2008, s. 57).

Mikro finans (MF) belirli bir statünün altında olan kişilere yapılacak olan finansal destekler yerine bunu bankalar, resmi kuruluşlar, kredi kooperatifleri gibi kurumlar vasıtasıyla bu kişilere finans sağlayacak ve onları üretime teşvik küçük oranlarda bulunan kredilerin kullandırılmasıdır. Bunların sonucunda bu gibi hizmetlerden yararlanan kişilerin gelir seviyesinin artması ve minimum değerlerinde üretim sürecinde değerlendirilerek kişi başına düşen milli gelirin yükseltilmesine yön veren bir sistem olarak değerlendirilmektedir (Kangeldiev, 2010, s. 3).

Finansal destek amacıyla kurulan mikro finans sistemi buraya başvuru yapan kişilere destek sağlarken aynı zamanda onları birer girişimci olmaya ve toplum açısından üretim sürecine yeni iş potansiyeli sağlanması içinde destek vermektedir.

Bunların yanı sıra ise:

- Kâr amacı güdülmemektedir.
- Yoksulluğun en aza indirilmesi hedeflenmektedir.
- Sağlanan kaynakların büyük bir kısmı bünyesindeki üyeler tarafından sağlanmaktadır.
- Dışarıda sağlanan finansal kaynaklar yoksullara yönlendirilmektedir.

- Eğitim içerikli programları bulunmaktadır.
- Ödenmesi beklenen kredi tutarı ödenmediği takdirde sözleşme esnasında gösterilen kefil tarafından ödenmesi istenmektedir.
- Mevcut kredilerin hiçbir şekilde ödenmediği takdirde kredi sahipleri sistem üzerinden otomatik olarak atılmaktadır.
- Mikro finans ile ilgili yapılan toplantılara katılım zorunlu tutulmaktadır.
- MF alanında bulunan mevcut müşteri portföyü çoğunlukla kadınlardır.
- Verilen kredi miktarları oldukça düşüktür.
- Mikro finans kredi desteğinden yararlanmak için vurulan başvuruların sonuçları kısa sürede sonuçlanmaktadır.

Mikro finans ve mikro kredi kavramı birbirinin yerine de kullanılmaktadır. Yoksulluk seviyesinin en aza indirilebilmesi için küçük çaplı krediler verilerek mikro kredi işleyişinin kullanımına yönlendirilmektedir. Mikro finans ise gelir seviyesi düşük olan kişilere ve küçük çaplı işletmelere hem kredi imkânı hem de tasarruf yapmaya teşvik etmektedir. Bunun yanı sıra mikro finans kavramı, mikro krediye oranla daha geniş çaplı bir kavramdır.

1.2. MİKROKREDİNİN TANIMI

Mikro kredi kavramı, iş yapmak isteyen ve gelir kaynağı sağlayabilecek bir etkinlikte bulunmak için küçük çaplı bir finansal kaynağa ihtiyacı olan kişilere olanak verilmesidir. Sadece güvene dayalı, teminatsız ve kefilsiz küçük sermaye şeklindeki mikro kredi, insanların kendi kendilerine yoksulluktan çıkabilmeleri için sağlanan bir etmendir. Mikro kredinin uluslararası uygulamalarında, gelir seviyesi çok düşük kişiler ve özellikle resmi sistemin dışladığı yoksul kadınlar hedef alınmaktadır. Bu kadınların yanı sıra işsizlikle uğraşan gençler, topraksız köylüler, küçük ölçekli çiftçiler, sokaktaki sahipsiz çocuklar ve orman köylüleri de hedef kişiler arasında tutulmaktadır (Kızıloğlu, Uzunöz, & Gündüz, 2012, s. 434).

Küçük çaplı işletmelere ya da kendi işletmesini kurmak isteyen insanların işletmeleri için gerekli olan madde ve malzemelerin, işletmenin finansal ihtiyacının giderilmesi için mikro finans kuruluşları tarafından verilen kredilerdir. Mevcut olan bu kredilerin mikro boyutunda adlandırılmasının nedeni ise destek amacıyla sağlanan kredi miktarlarının meblağ açısından bankalar ve finansal destek sağlayan kuruluşlara

oranla düşük sayılmasıdır. Mikro kredi desteğiyle kurulan işletmeler sayesinde mevcut kişiler hem kendi gelirlerine katkı sağlarken hem de toplumsal açıdan iş gücüne, işsiz olanlara iş imkânı, üretim süreçlerine de katkı sağlamaktadır. Mikro kredi olanaklarına olan taleplerin artış göstermesi için bu kredilerin daha verimli değerlendirilmesi gerekmektedir. Mikro krediler verilirken herhangi bir güvenceye ya da ödenmemesi durumu için bir kefile ihtiyaç duyulmamaktadır.

Büyük faaliyetler sonucunda mikro kredi sisteminin meydana gelmesinde Bangladeş'te iktisat profesörü olan Muhammed Yunus tarafından o bölgedeki kişilerde olan ön yargılar maddeler halinde şu şekilde ifade edilmektedir:

- Yoksulların gelir sağlayan bir faaliyette bulunmadan önce eğitim almaları gerekir.
- Alınan kredilerin mutlaka eğitim, pazarlama, teknoloji ve eğitimle desteklenmesi gerekmektedir.
- Yoksullar birikim amaçlı para biriktirememektedir.
- Yoksul kadınların herhangi bir yetenekleri ya da el becerileri bulunmamaktadır. Bu yüzden bu kadınlardan çok fazla bahsedilmemektedir.
- Yoksullar mantıklı değerlendirmeler yapamayacak kadar aç ve çaresizdirler.
- Yoksullar üzerinde (özellikle de kadınlarda) dinin ve geleneklerin etkisi çok fazla görülmektedir.
- Kırsal kesimde bulunan algı sonucunda böyle bir kredi programının başarılı olmasına imkân bulunmamaktadır.
- Kadınların aldıkları krediyi kendilerine ayırmalarına imkân bulunmamaktadır. Gerekirse kocaları onlardan bu parayı zora ya da şiddete başvurarak alacaklardır.
- Yoksullar kendi başlarının çaresine bakmak yerine efendilerine hizmet etmeyi tercih etmektedirler.
- Yoksulları bağımsız bir işe yönlendirmek işgücü sıkıntısına neden olabilmektedir. Bunun sonucunda ücretler artış göstererek üretim maliyetlerini yükselterek enflasyona yol açacak ve tarımsal üretimi aksi yönde etkileyebilecektir.
- Kredinin sağlayacağı geçici faydanın yanı sıra uzun dönemde hiçbir şey sağlayamayacak ve toplumun eşit bir şekilde yeniden yapılandırılması sağlanamayacaktır (Gökyay, 2008, s. 11).

Bankalar çoğunlukla gelir seviyesi yeterli durumda olan kişilere öncelik göstermektedir. Bu durumda olan müşterilere ise genellikle yüksek miktarlarda bulunan kredilerin kullanılması içinde olanak sağlanmaktadır. Gelir seviyesi düşük olan, belirli bir düzende geliri olmayan kişilere ise çok fazla olanak sağlanmamaktadır. Bu durum bankalar için riskli olarak kabul edilmektedir.

Finansal kuruluşlarda erişim yetkinliğiyle kişilerin finansal seviyesi arasında zıt yönde bir ilişki vardır. Bireylerin maddiyatları ne kadar düşüğe, bu kurumlara ulaşım olanakları da o kadar düşük seviyededir. Aksi takdirde burada karşılımlarına çıkabilecek mali masraflar onlar için pahalı ve zorlayıcı olabilmektedir. Böylece pazar yapısının bu itelenmiş ve yeterli ilgi gösterilmemiş kısmındaki bireyler mikro finans müşterisi olabilmektedir (Güneş, Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Uygulamaları ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Proje Destekleri, 2009, s. 43).

Girişimcilerin finansal destek alabilmeleri için bankalara başvuruda bulunmaları gerekmektedir. Başvuruyla birlikte girişimciler çoğunlukla hukuki engeller, faizlerdeki yükseklikler ve bu kişilere aracılık sağlayacak kişilerin yetersizliği gibi olumsuz sonuçlarla karşılaşabilmektedir. Bankalar başvurular sonucunda kredi vermeden önce kişilerin ya da işletmenin güvence sağlayıp sağlayamadıklarına göre belirli bir soruşturma gerçekleştirmektedir.

Mikro kredi uygulamalarında ipotek, haciz ve icra gibi durumlar kredi alan kişileri zor duruma götüreceği için bu tür etkenler kişilere yöneltilmemektedir. Herhangi bir güvence veremedikleri için bankalardan finansal destek alamayan kişiler, maddi yetersizliklerinden dolayı kendilerine de gelir sağlayacak bir iş kuramadıkları için yoksulluk yaşamaktadırlar. Böylece mikro kredi sistemi de bu duruma kolaylık sağlamaktadır (Seçil, 2016, s. 49).

1.2.1. Mikro Kredinin Tarihsel Gelişimi

1950 ve 1970'li yıllarda mevcut üretimi artırmak için kırsal kesimlerdeki kişilere bazı kurum ve kuruluşlar belli oranda kredi imkânı sağlamaktadır. Ancak bu kişilere verilen finansal krediler geri ödemelerde sermayenin günden güne kaybolmasından dolayı pek başarı elde edilememektedir. Genellikle kadınların yöneldiği terzilik, el işleri, halı kilim dokuma, ev yemekleri gibi sektörlerde iş kurmaya çalışan kişilere daha

fazla yönlendirilmektedir. Belirli bir gelirleri ya da finansal destekleri olmadığı için bu kişilere düşük çaplı krediler verilmektedir.

Mikro kredi Bangladeş'te ekonomi profesörü olan Muhammed Yunus tarafından 1970 yılında küçük çaplı işletmelerin oluşturulmasına olanak sağlamak için verilen kredi hizmetleri, gelir seviyesi düşük kişiler için tasarruf, finansal destek ve sigorta hizmetlerini içinde kapsayan geniş çaplı bir mikro finans hizmetleridir (Gökyay, 2008, s. 18).

Gelir seviyesi düşük olan kişilere finansal açıdan kredi verilmesi mikro finans için temel bir etken olmaktadır. 1800'lü yıllarda kırsal alanlarda mikro finans için kredi veren kurumların ortaya çıktığı görülmektedir. Bu kurumların ilki sayılabilecek olan ilk işletme Almanya'da bulunmaktadır. Almanya'da kurulan ilk kurumun devamında 1865 yılında Fransa'da, sonrasında ise 1900 yılında Quebec'de bir diğer işletmenin kurulduğu görülmektedir.

Tasarruf ve kredi sistemi daha çok kırsal kesimlerde görülmektedir. Kırsal alanlarda meydana gelen finansal işleyişle kenara atılan paralar kullanılmaya, insanların sürekli birilerinden borç alarak ve ödeme koşullarına gelince zorlanıyor olmalarını engellemek ve tarım sektörüne gözle görülür bir canlılık getirmek amaçlanmaktadır. Kurulan işletmelerin devlete ait olması nedeniyle kurumlar zamanla yeterli potansiyeli gösteremedikleri için devamlılıklarını da sağlamaktadırlar.

Mikro kredi uygulamalarına erken dönemde başlayan kuruluşlar Bangladeş'te Profesör Muhammed Yunus tarafından kurulan Grameen Bank, hizmetlerine ilk olarak Latin Amerika'da devamında ise Birleşik Devletler (BD) ve Afrika kıtasında ACCION International, Hindistan'da ise Self-Employed Women's Association kurularak bir deney faaliyeti olarak başlatılmıştır (Gökyay, 2008, s. 20).

Türkiye'de ise bu tarz kurumlara benzerlik gösteren hizmet uygulamaları görülmektedir. Bu uygulamalara örnek sayılabilecek olan ilk proje niteliğinde bulunan ve Diyarbakır'da başlatılan Türkiye İsrافی Önleme Vakfı'nın (TİSVA) Grameen Trust Bank'ın ortak olarak yürütmeye başladığı mikro kredi programları örnek gösterilmektedir. Uluslararası kalkınma örgütleri tarafından 1900 yılında mikro kredinin daha çok benimsenmesi için teşviklerin yapıldığı görülmektedir. Bu tarzdaki yönlendirmeler sonucunda birçok ülke tarafından gelir seviyesi düşük olan kişilere sağlanan finansal kaynaklarla mikro kredi işleyişinde artışların meydana geldiği

görülmektedir. Tasarruf, sigorta, finans gibi kavramlar ise daha çok mikro kredi kavramının yerine kullanılmaya başlamıştır.

MK yaklaşımı Amerika Birleşik Devletleri'nden (ABD) mezun olan Yunus tarafından 1974 yılında ortaya atılmıştır. Muhammed Yunus yoksullukla uğraşan bir kadının Bambu ağacından sandalye yapabilmek için belirli bir paraya ihtiyaç duyduğunu fark ederek bunu kendi cebinden vererek kadına destek olmaya çalışmıştır. Bu durum sonrasında yaşadığı alandaki bu tarz kişileri tespit ederek 27 USD'lik bir finansal desteğe gerek duyulduğunu ön görmüştür. 1976'da ilki kurulan ve şu an dünyada 81 ülkede etkisini sürdüren Grameen Bankası'yla mikro finansın ilk faaliyetleri oluşturulmaya başlanmıştır (Kangeldiev, 2010, s. 7).

Muhammed Yunus öğrencileriyle birlikte Jobra köyünde bir araştırma yapmıştır. Burada insanların kendi çabalarıyla işler yapmaya çalıştığını görmüştür. Sonrasında kendi el becerileriyle insanların güzel işler ortaya çıkardığını fark etmiştir. Ancak dönemin şartlarında kredi alabilmeleri pek mümkün değildir. Çünkü kredi için herhangi bir güvenceleri ya da teminat gösterebilecek imkânları bulunmamaktadır.

1990'lı yıllarda mikro kredi sisteminin daha yetkin hale gelebilmesi için birtakım faaliyetler başlatılmış ve 1995 yılında Yardım Eden Dayanışma Grubu adıyla Dünya Bankası'nda (DB) faaliyete geçirilmiştir. Böylelikle mikro finans sisteminin nasıl daha iyi ilerleyeceği ve nasıl yapılması gerektiği belli bir düzene konulmaya çalışılmıştır (Kangeldiev, 2010, s. 10).

Finansal açıdan krediye ihtiyacı olan kişiler bu kredi destekleri için 5 kişilik grup olarak bir araya gelmesi gerekmektedir. Bu gruptaki kişilerin verebileceği herhangi bir güvence kaynağı yoktur ama birbirleri için borçlarını öderken ortak bir şekilde hareket etmektedir. Başkasının borcunu ödemek zorunlu bir gerekçe değildir ama aksi takdirde üyeler ilerde herhangi bir kredi alamamaktadır. Mikro kredi uygulaması zamanla başarısını katlamayı başarmıştır. Bu başarının farklı kesimlerde, farklı ülkelerde de ilerletilebileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda mikro kredi projelerinin devamlılığı içinde 1989 yılında Grameen Vakfı kurulmuştur (Ceyhan, 2010, s. 8).

Muhammed Yunus Bangladeş'te atık sınıra dayanan yoksulluğun, geliri çok düşük kişilerin İnsan Hakları Bildirgesi'ne göre hiçbir hiç bir haklarının bulunmadığını ileri sürmektedir. Özellikle de kadınların bu mağduriyeti yaşadıklarına şahit olmaktadır. Genellikle bu mağduriyeti yaşayan kadınlar eşleri olmayan, tefeciden aldıkları borçları

fazlasıyla geri ödemeye çalışan kadınlar, çiftçilik, el işi gibi faaliyetlerde bulunarak borç ödemeye çalışan yoksul insanların yaşadığı görülmektedir. Mikro kredi uygulamaları ortaya çıkmadan önce finansal sermaye için insanlar tefecilere başvuruda bulunmaktadır. Tefeciler ise verdikleri kredileri çok yüksek faiz oranları ekleyerek kredi alan kişilerden geri tahsil etmektedir. Bu durum ise mikro kredinin ortaya çıkmasıyla zamanla reddedilmeye başlamıştır.

1.3. MİKROFİNANSTA HEDEF KİTLE

Mikro finans ve verilen kredilerde hedef kitleye sunulan faaliyetler toplumdaki yoksul kesim ve öncelikle aile içindeki yükün çoğunluğunu yüklenmekte olan kadınlar oluşturmaktadır. Öncelik olarak kadınların ön planda olmasının sosyo-ekonomik nedenleri bulunmaktadır (Gökyay, 2008, s. 38).

Mikro finans hizmetlerinin öncelikli hedef olarak kadınlara verilmesiyle kredinin ödeme aşamaları düzenli ilerlemektedir. Bunun yanı sıra aile içerisinde yaşayış işleyişi de belirli bir düzen doğrultusunda ilerlemektedir. Kadınların mikro finans açısından sosyo-ekonomik yönde topluma artı yönde katkıları bulunmaktadır. Gelir seviyesi düşük olan ve bir işletme sahibi olmak için kurumlarca sağlanan krediler vasıtasıyla kadınlarda yeni istihdam ve kendi işinin patronu imkânı sağlanmaktadır.

Türkiye'deki kadınların ekonomik alanda yol kat edememesinin sebeplerine bakıldığında ailede kadına yüklenen sorumluluklar, baskılar, yeterli olmayan eğitim düzeyleri gibi unsurlar başlıca sebeplerden sayılmaktadır. Kadınların girişimciliği konusunda bazı olumsuz hususlar bulunmaktadır.

- Kadın girişimcilerin ya da toplumda ilk örnek gösterilebilecek kişilerin yeterli sayıda olmaması,
- Finansal destek açısından kadın girişimcilere sağlanan olanakların erkek girişimcilere oranla daha zorlayıcı olması,
- Mevcut işletmelerin miras devri gibi hususlarında işletme için yönetimi ve söz hakkının genellikle erkeklere bırakılması (Gökyay, 2008, s. 41).

Tablo 1. Mikro Finansın Hedef Kitle

YOKSULLUK SINIRI	
Muhtaç	Hassas Aşırı Yoksul
Aşırı Yoksul	Yoksul Değil
Orta Yoksul	Varlıklı

Kaynak: (Kangeldiev, 2010, s. 16).

Mikro finans için asıl hedef kitle gelir seviyesi düşük olan kadınlardır. Bunun nedeni ise kadınların erkeklere göre hem kendisini hem de ailesini daha iyi konuma taşımakta elinden geleni yapmaktadır. Ayrıca kadınlar ödeme yükümlülüğünü erkeklere göre daha düzenli takip etmektedir. Bu gibi durumlar sonucunda sağlanan kredi destekleriyle kadınların hem aile yaşantılarında hem de eğitim ve sağlık gibi alanlarda olumlu yönde gelişmeler yaşanmaktadır. Toplum içerisinde kırsal kesimde yaşantısını sürdüren ve genellikle çiftçilikle uğraşan kesimlerde mikro finans için hedef kitle sayılmaktadır. Burada yaşayan kişilere devlet ya da kurumlarca sağlanan finansal destekler genellikle düşük miktarda ve düşük faiz oranlarıyla verilmektedir.

1.4. MİKRO KREDİNİN AMACI

Mikro kredide amaç, normal şartlar doğrultusunda bankalar tarafından kredi verilmeyen gelir seviyesi düşük kişilere gelir dağılımındaki eşitsizlik durumunu, bireylerin ailesi veya işletmesi için katkı sağlaması amacıyla ve toplumsal üretime de katkı sağlayacak finansal desteklerin karşılanmasıdır (Kızıloğlu ve diğerleri,2012:434).

Mikro finans ekonomik çöküşün bireyler üzerindeki baskısını en aza indirebilmek, gelir getirisine destek vererek faaliyetlerin devamlılığını sürdürebilmek ve kredi alamayan ailelerin ya da kişilerin kredi alabilmesini amaçlamaktadır.

1.5. MİKRO KREDİNİN ÖZELLİKLERİ

- Mikro finans hizmetlerinden öncelikli olarak kadınlar, sonrasında ise işsizler, çiftçiler, köylüler yararlanmaktadır.
- Mikro kredi alanında icra takibi yapılamamaktadır.
- Bireylerin birbirlerine olan güveni söz konusudur.
- Düzenli ödemeler sonucunda ikinci kredi sıkıntısız verilmektedir.
- İşletme sahibi olmak isteyen kişilere finansal destek sağlanmaktadır.
- Okuma yazma şartı aranmamaktadır.
- Aralarında kan bağı bulunmayan 5 kişiden oluşan gruplara finansal kredi verilmektedir.
- Kişilere sağlanan kredilerin ödeme tutarları bireyleri zorlamayacak miktarlarda ayarlanmaktadır.
- Kredinin neden ya da hangi alan için alınmak istendiği sorgulanmamaktadır.
- Üyelere belirli bir eğitim verilmektedir.
- Verilen eğitimler okuma yazma bilmeyen bireyler için sıkıntı olabilmektedir.
- Klasik bankalara göre çok fazla maddi masraf çıkarılmamaktadır.
- Günlük ihtiyaçların karşılanabilmesi içinde hizmet verilmektedir.

1.6. MİKRO KREDİ UYGULAMALARI

Mikro kredi uygulamaları, gelir seviyesi düşük olan çok fazla ailenin ve bireylerin finansal imkânlardan yararlanabilmesinin yanı sıra bireylere farklı ve yeni ürünler sunularak insanların hayatları biraz daha kolaylaştırılmaktadır.

Ticari bankalar da mikro finans sektörüne katılarak bu alana imkânlar sunmaktadır. Bankaların geniş çaplı şube potansiyelleri ve mevcut teknoloji yapısının durumuyla toplum içerisinde gelir seviyesi düşük olan krediye ihtiyacı olan kesimleri belirleme açısından çok fazla olanakları bulunmaktadır (Ceyhan, 2010, s. 37).

1.6.1. Bangladeş Grameen Bank ve Tarihçesi

Muhammet Yunus tarafından oluşturulan mikro kredi sistemi yoksul kişilerin üretim yaparak para kazanmaya çalışırken tefecilerden aldıkları borçlar sonucunda ezilmeye başlamalarıyla geliştirilen bir sistemdir. Bu sistem ilerleyen zamanlarda Grameen Bank uygulamasına dönüşmektedir. Bankaların prosedürlerini karşılayamayan, istenilen kredi karşılığında herhangi bir teminat veremeyen, mevcut

toplumun yapısından dolayı kadınların geri plana atıldığı düzende kurulmuş olan bir finansal yapıyı temsil etmektedir. Grameen Bank öncelikli hedef kitlesini kadınlar oluşturmaktadır. Bunun nedeni ise kadınları aldıkları kredilerin ödemesini düzenli olarak takip etmektedir. Erkeklere oranla daha kolay adapte olabilmektedirler.

Grameen Bank'ta krediler aralarında herhangi bir akrabalık bağı bulunmayan, yaşayışları ekonomik durumları aynı olan 5'er kişilik gruplar oluşturularak verilmektedir. Oluşturulan gruplarla belli bir eğitim ve ardından sınav uygulanmaktadır. Grup içerisinde başlangıç olarak sadece 2 üyeye kredi verilmektedir. Yaklaşık olarak 1.5 ay boyunca verilen kredilerin geri ödemesi düzenli yapılır ise 2 üyeye daha kredi verilmektedir. Grup içerisindeki üyelere birinin ödemeyi yerine getirmemesi durumunda gruptaki diğer üyeler tekrardan kredi alamamaktadır.

Muhammet Yunus başlatmış olduğu Grameen Bank Projesiyle 2006 yılında Nobel Barış ödülü almıştır (Seçil, 2016, s. 65).

Grameen Bank'ta ödeme sistemi şu şekilde ilerlemektedir. Verilen krediler 1 yıl için ve haftalık eşit ödeme şeklinde taksitlendirilmektedir. %20 oranında ise yıllık faiz oranı yansıtılmaktadır. Grameen Bank'ta verilen kredilerin prosedürlerinde resmi durumlar değil sadece durumlar değil sadece güven ilişkisine dayalı bir sistem bulunmaktadır (Soyak, 2010, s. 136-137).

Grameen Bank'ın kuruluşundaki asıl etken mikro kredi sisteminin oluşturulmasıdır. Bu sistem 1970'li yıllardan günümüze kadar gelmektedir. Bangladeş'te finans profesörü olan Muhammet Yunus öncelik olarak kırsal alanlarda yaşayan gelir seviyesi çok düşük olan insanlar için projeler üretmektedir. Chittagons Üniversitesi'nin çevresinde olan Jobra köyünde kendi öğrencileriyle birlikte köy halkıyla görüşerek insanların mevcut ekonomik durumlarını saptamaktadır. Araştırmalar sonucunda köy halkının çoğunluğunun kayıt dışı yani tefecilerden kredi aldıklarını ve tefecilerinde verdikleri krediyi yüksek faiz ekleyerek geri tahsil ettiklerini belirlemiştir. Köydeki insanların fakir olmasının nedeni eğitimsiz kişiler olmaları değil finansal güçlerinin olmamasından kaynaklanmaktadır.

Grameen sözcüğü "kırsal" anlamını taşımaktadır. 1976-1979'lu yıllarda Grameen Bank uygulaması MB ve diğer bankalar tarafından da desteklenmektedir. 1979 yılında ise Tangail bölgesinde bu uygulamalar olumlu sonuçlar vermeye başladığında kredi verilmeye başlanmıştır. Grameen projesi adını dünya genelinde söz ettirmeye başlamış

ve Ford Vakfı tarafından finansal destekler verilmeye başlanmıştır. Grameen projesi 1983 yılında özel bir karar ile bağımsız banka unvanını almaktadır (Ateş & Öğütoğulları, 2012, s. 39).

Grameen Bank'ın bağımsız banka haline gelmesiyle Merkez Bankası çok esnek bir denetim sistemi sergilemektedir. Muhammet Yunus'un kendi öğrencileriyle yaptığı araştırmalar sonucunda 42 kişi tespit edilerek bu insanlara ihtiyaç duydukları 27\$'lık kredi desteği köylüye sağlanmaktadır. Verilen bu krediyle Grameen projesinin temeli atılmış olup dünyanın birçok kesiminde yaygınlık göstermektedir.

Nüfusunun büyük bir çoğunluğunun kırsal kesimden oluştuğu Bangladeş burada yaşayan insanların ekonomik yaşamını artırabilmek için çalışmalar yapan, ülkeler arasında ilk sıralarda yer almaktadır. Toplumun çoğunluğu işsizlik ve eşit olmayan şartlarla karşı karşıya kalmaktadır. Kırsal kalkınmayı yapılandırmak için yapılan çalışmalar yeterli olmamaktadır. Bütün bu başarısız girişimlere rağmen Grameen Bank uygulaması gelir seviyesi düşük olan kırsal kesim halkı için yapılan ekonomik ve sosyal çalışmalarıyla büyük bir başarı elde etmektedir. Grameen Bank ayrıca STÖ (Sivil Toplum Örgütü) olarak değerlendirilmektedir. Grameen Bank'ta krediler verilirken zorunlu tasarruf sistemiyle güvenceye alınmaktadır.

1982'de IFAD-BM Kalkınma Finansmanı Ajansı'ndan ilk kredisini almıştır. Bu kredi % 1 komisyonla 50 yıl süreliğine alınmış olup, % 3 faiz oranıyla 15 yıllığına bankaya kredi olarak verilmiştir. Verilen bu kredinin devamında NORAD (Norveç Yardım Ajansı), KFW ile GTZ (Alman Yardım Ajansı), OECF (Japon Yardım Ajansı), SIDA (İsveç Yardım Ajansı) gibi ajanslardan da kredi desteği almıştır (SeçilL, 2016, s. 65).

1.6.2. Grameen Bank'ta Amaç ve Hedefler

Grameen Bank kırsal kesimde yaşayan gelir seviyesi düşük olan yoksul insanlara sermaye imkânı sağlamak, yoksulların sömürülüp ger plana atılmasını önlemek, kendi işlerini kurmalarında destek sağlamayı amaçlamaktadır.

Grameen Bank kuruluşundan günümüze kadar toplumdaki en yoksul, dar gelirli kişileri belirleyerek destek olmak en temel hedef alanı olmaktadır. Genel olarak ise işportacılık yapanlar, küçük dükkânlarda tadilat işleriyle uğraşanlar, çiftçilik, eliş, terzilik vb. işlerle uğraşan insanların oluşturduğu kesimler hedef kitle sayılmaktadır. Bu hedef kitlelerini 4 kategoride değerlendirmek mümkündür.

Birincisi; informal sektörde bulunanların kadın, bankacılıkta olanların ise erkek olması gerekmektedir.

İkincisi; çalışanların okur-yazar olmaması sıkıntılar yaşatmaktadır.

Üçüncüsü; bankaların işlem maliyetlerinin devamlılık sağlayacak kredi olarak değerlendirilmemesi nedeniyle.

Dördüncü; informal piyasada teminat olmaması nedeniyle banka riskleri artış gösterecek ve bu durumla birlikte bireylerin önüne engel olarak görülmektedir.

1.6.3. Grameen Bank'ta Hizmet Alanları

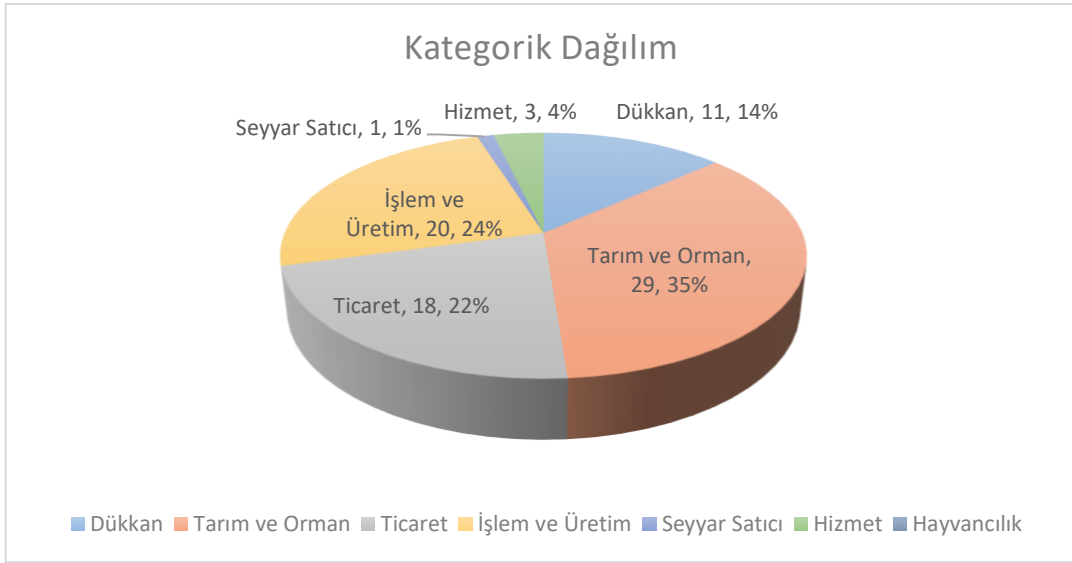
Grameen Bank sunduğu hizmetlerin yanı sıra gerçek bir banka olarak değerlendirilmektedir. Hedef kitlesi toplumun yoksul olarak değerlendirdiği kısımdan oluşmaktadır. Banka genellikle tarımla, hayvancılıkla, üretim yapmak isteyen insanlara olanak sağlayarak onların finansal kredi ihtiyaçlarına destek olmaktadır. Grameen Bank sunduğu hizmetler arasında olmamasına rağmen sosyal sorumluluk alanlarına da destek sağlamaktadır.

Grameen Bank 2000 yılından sonra Genelleştirilmiş Grameen Sistemi (GGS) adını verdiği bir sistemle hem bünyesindeki üyelere hem de bünyesinde üye olmayan bireylere finansal destek imkânları sunarak farklı hizmet alanları sağlamaktadır. Bu yeni sistemle öncesinde bulunan Klasik Grameen Sistemi (KGS) ile arasında farklılıklar bulunmaktadır. Her iki sisteminde sunmuş olduğu hizmet alanları arasında benzerlik gösteren faaliyetler bulunmaktadır. GGS sisteminde kredi prosedürlerinde değişiklikler yapılırken KGS'de ise çoğu prosedürler aynı düzen işleyişinde kalmaktadır.

Grameen Bank'tan kredi talebinde bulunan üyelere, kredinin verilmesi durumunda üyenin krediyi hangi alanda kullanacağı çok fazla sorgulanmamaktadır.

Ancak düzenli bir denetim durumu yapılmaktadır. Üyelere verilecek olan kredilerin miktarı ve kredinin kullanılmak istendiği sektör merkez tarafından düzenlenen toplantılarda tartışılmaktadır. Verilen krediler çoğunlukla kırsal kesimde yaşayan köylüler tarafından talep edilmektedir.

Şekil 1. Grameen Bank Kredilerinin İş Alanlarına Göre % Dağılımı

Kaynak: (Akbulaev, Ahmedov, & Aliyev, 2017, s. 68).

Grameen Bank'ın bir yıl içerisinde kredi talepleri doğrultusunda kullandırmış olduğu kredilerin hizmet faaliyetleri grafikte gösterilmektedir. Grameen Bank tarafından verilen mikro girişim kredileri diğer kredilere oranla daha çok önem arz etmektedir. Mikro girişim için verilen krediler çoğunlukla malzemeler için yük araçları, çıktı makineleri yani bireyler açısından büyük önem taşıyan makinelerin teminatı için kullanılmaktadır.

Böylece verileri 2015 yılına ait olan kredinin kullanım alanını %2 hizmet, % 18 ticaret, % 12 dükkân, % 21 üretim, % 28 ise tarım sektöründe kullanılması için verilmiştir. Bankaya ödenen kredilerle banka dış borçlanmaya gerek duymadan yeni şubeleri açmak için finanse etmektedir.

1.6.4. Grameen Bank'ta Kurumsal İşleyiş

Grameen Bank 1983 yılında kurulmuş olup MB tarafından diğer bankalara göre daha az bir denetim uygulanmaktadır. Grameen Bank'ta üye olan kişiler proje için % 40, devlet ise % 60 oranında finansal ihtiyaçları yerine getirmektedir. Devlet bu durumu zamanla yenilemiş ve sermaye artırımını müşterilerle yerine getirilmektedir.

Grameen Bank tarafından düzenli olarak seminer ve konferans düzenlenmektedir. Bu seminerler Grameen Bank çatısı altındaki merkez şeflerinin görevleri için

düzenlenmektedir. Düzenlenen seminerlerde 1980 yılında ilk dördü, 1984 yılındaki seminerde ise 12'si olmak üzere toplamda 16 kriter belirlenmektedir. Ulusal Konferans adıyla anılan bu seminerler günümüzde de halen uygulanmaktadır (Akbulaev, Ahmedov, & Aliyev, 2017, s. 63).

Aralarında herhangi akrabalık bulunmayan ve 5 kişiden oluşan gruplar sadece kadınlardan ya da erkeklerden oluşturulmaktadır. Kadınların ve erkeklerin aynı grup içinde bulunmalarına olanak verilmemektedir. Grup üyelerince bir sekreter ve başkan seçilmektedir. Bu pozisyonlar yıllık olarak diğer üyelerde dâhil edilerek değiştirilmektedir. Böylece idari vb. işleyişlerin tümünü gruptaki her üye dâhil olup öğrenmiş olacaktır. Öncesinde grup üyeleri 10 kişi olacak şekilde ayarlanmaya çalışılmıştır. Ancak üyeler arasındaki etkileşimi düzenli yürütebilmek için fazla olduğu anlaşılmaktadır. Böylece grup üyeleri yarı yarıya düşürülmüştür.

Bankanın bütün faaliyetlerini yürüttüğü merkez bölümü en temel birim olmaktadır. Merkez başkanı faaliyetler ile ilgili durumları kredi tahsilatlarının durumunu, üyelerin ve çalışanların haftalık olarak düzenlenen toplantılara katılımını ve işleyişini düzenlemektedir.

Grameen Bank'ın zamanla yükselmesinin nedeni örgütsel yapısıdır. Bankanın kabul sistemini mevcut grupları, dağıtım sistemini ise şubeler, ofisler ve genel müdürlükler oluşturmaktadır (Akbulaev, Ahmedov, & Aliyev, 2017, s. 63).

1.6.5. Grameen Bank'ın Başarıları

Grameen Bankası'nın başarılarının altında yatan en temel sebep gruplaştırma metodudur. 5 kişiden oluşturulan her bir grup haftalık düzenlenen toplantılara katılımlarıyla kredilerin ödeneğinin yanı sıra diğer konularda tartışılarak çözüm üretilmektedir. Her grup içerisinde bir grup lideri belirlenmektedir ve verilen kredilerin dağıtımında öncelik etmektedir.

Kredilerin grup mantığıyla verilmesi geri ödemeler kolaylaştırmaktadır. Üyelerden birinin sisteme uyum sağlamakta sıkıntı yaşaması sonucunda diğer üyeler o kişiye destek sağlamaktadır. Üyelerden birinin yaptığı olumsuz bir davranış söz konusu olursa eğer bu durumdan diğer üyelerde sorumlu tutulmaktadır. Bu durumdan dolayı üyeler gerekli prosedürleri zamanında ve eksiksiz yerine getirmektedir.

Grameen Bankası'nın başarılarının devamlılığını talep edilen kredilere olabildiğince hızlı cevap vermesi teslimatlarında hızlıca yapılması ve bankanın çatısı altında çalışan

personellerin işlerini düzenli ve zamanında gerekirse saha çalışması olarak yerine getiriyor olması kredi için oluşturulan talebinde artış göstermesine olanak sağlamaktadır. Yapılan saha çalışmalarıyla hem zamandan tasarruf yapılmakta hem de kredi alacak olan kişilerin soruları kolaylıkla cevaplanmaktadır (Çak, 2007, s. 52).

Grameen için bir yasa niteliği taşıyan ve ilk 10'u 1982'de diğerleri ise 1984'teki konferanslarda sunulan 16 maddelik şartlar toplum için oldukça önemlidir. Belirlenmiş olan 16 maddelik şartlar şu şekildedir (Çak, 2007, s. 54).

- Disiplin, birlik, cesaret ve çok çalışma en temel ilkemiz olacaktır.
- Aile içerisinde huzuru sağlayacağız.
- İçinde yaşadığımız bakımsız evleri daha iyi hale getirmek için çalışacağız.
- Bolca sebze yetiştirip, yiyip ara kalanları satacağız.
- Tohum zamanı bolca tohum ekilecek.
- Masrafları küçültecek, sağlığa dikkat edeceğiz.
- Çocukların yetiştirilmesi için ihtiyaç duyulan sermayeyi toparlayacağız.
- Çevreyi temiz tutacağız.
- Kuyu suyu tüketeyeğiz bulamazsak kaynatacağız.
- Başlık parası verilmeyecek, küçük çocuklar evlendirilmeyecek.
- Fosseptik tuvaletler yapacağız.
- Adaletsiz ve haksız davranışlar sergilemeyeceğiz.
- Fazla gelir için fazla yatırımlar yapmaya çalışacağız.
- Zor duruma girildiği zaman herkes birbirine destek olmak için bekliyor olacak.
- Bozulan düzen karşısında toplu hareket ederek durumu düzeltereğiz.
- Her türlü aktivitelere toplu katılımlar sağlayacağız

İKİNCİ BÖLÜM

2. MİKRO FİNANS KURUM ve KURULUŞLARI

2.1. TÜRKİYE'DE MİKROKREDİ VEREN KURUMLAR

Ekonomik özgürlüklerine katkı sağlamak isteyen, bir girişimde bulunarak faaliyete geçirmek isteyen ve çoğunluğu ev hanımı olan kadınlar TGMP'nin yanı sıra başka kurumlara da başvuru yaparak mikro kredi talebinde bulunabilmektedir. Vakıf olarak sayılan kuruluşlar geri ödemeli olarak 1 yıl süreliğine 1000-2000 TL oranında faizsiz kredi imkânı sunmaktadır.

Kadınlar kendi yetkinliklerine göre devletin imkân sağlamış olduğu kurslar ya da çeşitli alanlarda ilerleme eğiliminde bulunan kadınlar hem sosyal hem de ekonomik olarak topluma büyük bir katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda KOSGEB'de olmak üzere özel ve kamu kurumları tarafından da talep edilen krediler için destekler sağlanmaktadır.

2.1.1. KOSGEB

Ülkemizde KOBİ denilince 1990'da 3624 sayılı yasayla Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın sorumlu kurumu olarak hizmet veren KOSGEB gelmektedir. KOSGEB'in amacı, "Türkiye'nin sosyo-ekonomik alandaki ihtiyaçların sağlanarak KOBİ'lere verilmesi gereken pay oranlarının yerine getirilerek rekabet durumlarını ve seviyelerini artırabilmek ve sanayi alanında uyum sağlayabilmeleri için gerekli şartları yerine getirmeleri için çalışmalar düzenlemek" şeklinde nitelendirilmektedir. KOBİ'lere ve mevcut girişimcilere farklı alanlarda danışmanlıklar, sermaye olanakları ve hizmetler KOSGEB tarafından sağlanmaktadır (Özdemir, 2018, s. 79).

KOSGEB % 60 oranında girişimcilere, % 80 oranında da kadınlara sağlamış olduğu finansal destek çalışmalarıyla kadınlara kredi imkânı sunan kurum olma niteliğini bünyesinde barındırmaktadır. KOSGEB kadınlara sağladığı finansal desteklerin yanı sıra işsiz kişilere, kendi işinin patronu olmak isteyen bireylere, ihtiyaç sahipleri de olmak üzere herhangi bir ayırım yapmaksızın faizli ya da faizsiz mikro kredi destekleri sağlamaktadır. Kadın girişimciler yönetmeliğin sunmuş olduğu prosedür kurallarını yerine getirmeleri karşılığında 2016 yılında Halk Bankası'yla yapılan karar niteliğinde 30 yaş sınırına dayanarak düşük faiz oranında krediler sağlanmaktadır. Esnaf işletmecisi olmak isteyen kadınlar, KOSGEB'in vermiş olduğu iş planı formuyla Halk

Bankası'na başvuru bulunmaktadır. Sıfırdan kurulacak bir işletme söz konusu ise en fazla limit 2000 olup, işletmenin gerekli teçhizatlarının alım aşaması için de geri ödeme alınmadan 18.000 TL ve yine geri ödemesiz seçeneğiyle mevcut giderler için 30.000 TL destek sağlanmaktadır (Uslu,2018:48).

KOSGEB kredi için başvurulacak işin gereksinimler doğrultusunda olma seviyesine, ne tür bir iş imkânı sağlayacağını inceleyerek kişilerden belirli bir plan program beklemektedir. Bunun için ise oluşturulması hedeflenen işin risklerinin, oluşabilecek maliyet seviyelerinin, hedeflenen müşteri kitlesinin iyice düzene konulmasını beklemektedir. Kurum tarafından işletme için başlangıç olarak 5000 TL'lik sermaye desteği sağlanmaktadır. İşletme bünyesinde çalıştırılacak elemanların sayılarına göre 5 bin ve 20 bin arası destek kredi sağlamaktadır. İşletmenini kuruluş aşamalarından sonra KOSGEB çalışanları belirli bir zamanda süreçlerin takibini yapmaktadır.

KOSGEB toplum içerisinde hizmet sektörü olarak faaliyet gösteren kuaför, terzi, ayakkabı tadilatı, unlu mamuller vb. alanlarda faaliyet gösterecek olan kişilere finans sağlamaktadır. Sağlanmış olan bu desteklerin yanı sıra kredi talebinde bulunan vatandaşların KOSGEB'in 'eri sistemine kayıt yaptırmaları gerekmektedir. Devamında ise kurumun ücretsiz olarak sunduğu eğitime katılmaları ve sertifika almaları gerekmektedir.

2.1.2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü

SYDGM tarafından düzenlenmekte olan yardımların toplum içerisinde yoksul olarak nitelendirilen insanlara ulaştırılması amaçlanmaktadır. Herhangi bir geliri olmayan ya da gelir seviyesi çok düşük olan kişilere, işsizlere ve hiçbir güvencesi olmayan insanlara yönelerek desteklerde bulunmaktadır. Bunların yanı sıra çalışabilecek potansiyeli bulunan ve üretim sağlayabilecek kişilere de desteklerde bulunmaktadır.

Kurum 2001'de Dünya Bankası'yla imzalanmış olan İkraz Anlaşması aracılığı ile bünyelerindeki fonlardan kendilerine de pay almaktadır. Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP)'yle kendi işinin patronu olmak isteyen insanlara düşük oranlarda kredi imkânları sunulmaktadır. Başlangıç olarak 1000 \$ karşılığında TL imkânı sağlanarak sürecin olumlu ilerlemesine göre artış gösterilmektedir. Sosyal Riski Azaltma Projesi'nin 2007 yılında sona ermesiyle destekler üzerine daha çok gidilmiştir ve 7500

kırsal alana, 10.000 kentsel ve 15.000 TL oranında da kır-kent farkı olmadan finansal destek sağlanmıştır (Güneş, 2009, s. 96).

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Müdürlüğü programları alanında çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalardan olan Aile Destek Merkezleri kurulmuştur. Buradan sadece kadınlar ve çocuklar yararlanabilmektedir. 3294 sayılı Teşvik Kanunu doğrultusunda destek merkezleri devlet ve toplumu bir araya getirebilmek için kadınların mesleki ve bireysel yönden gelişmelerini, sosyo-kültürel açıdan da toplumsal bütünleşmeyi geliştirebilmek için çalışma faaliyetleri yürütülen destek merkezleridir. Sıfırdan kurulacak olan işletmeler için 300.000 TL, işletimi devam eden kurumlara ise 250.000 TL verilmektedir. Tahsilatlar ise yılda 4 dilim şeklinde yapılmaktadır.

Bireylerin kendi işini kurmak için yeterli gelirlerinin olmaması nedeniyle faaliyette bulunamayan kişilere SYDGM tarafından sonradan ödenme koşuluyla verilen krediler gelir getirici projeler adı altında verilmektedir. Bu projelere örnek olarak kırsal alanın yetkinlikleri için Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi (KASDEP) ve hem kırsal hem de kentsel iş gücü potansiyeli için oluşturulan Gelir Getirici Projeler örnek verilebilmektedir (Güneş, 2009, s. 101).

Vakıflara gönderilmekte olan bütçe imkânlarına göre ve destek programlarına yapılmakta olan başvurular doğrultusunda il-ilçe temel alınarak farklı destek çalışmaları hazırlanmaktadır. Bu çalışmalar şu şekilde olmaktadır:

- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Kredisi
- Kaymakamlık Destekleri
- Kaymakamlıktan İşyeri Açma Desteği
- Ev Hanımlarına Kredi Desteği
- Teşvik Kredisi
- Devletten Kadınlara Teşvik Kredisi

Ancak bu yardımların her kaymakamlık ve vakıf tarafından verilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır. SYDV tarafından genel yardım, sağlık yardımları, eğitim-öğreti ve diğer yardımlar olarak destekler sunulmaktadır.

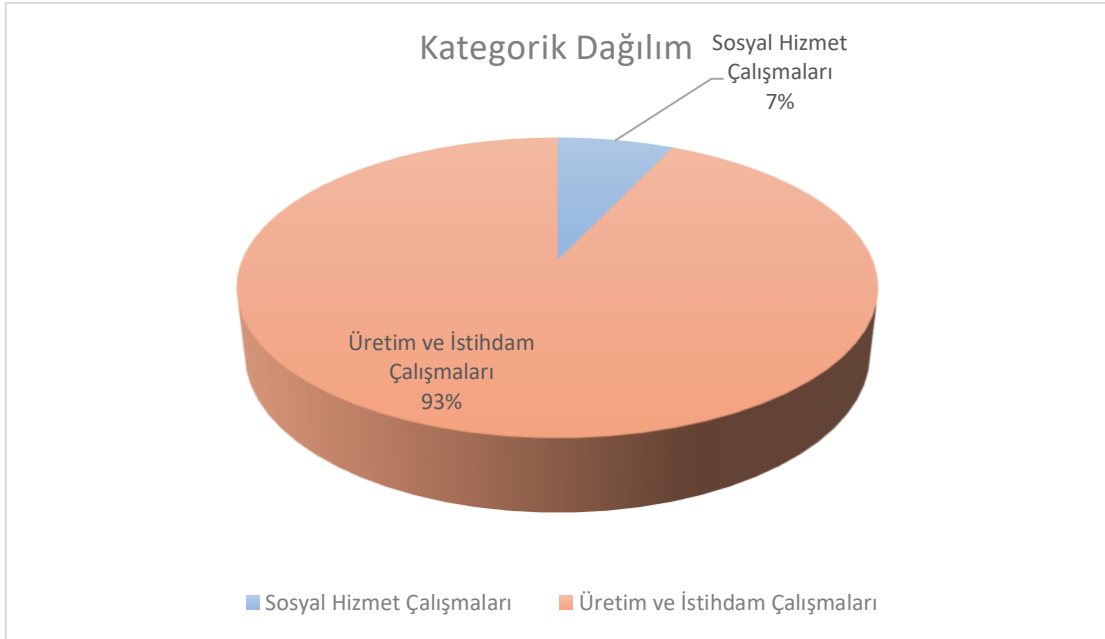
Gelir Getirici Projeleri'nin belirli özellikleri bulunmaktadır:

- Kentsel kesimde iş gücü oluşturmayı, kırsal kesimde ise gelir sağlamak amacını taşımaktadır.
- Herhangi bir farklılık olmadan 15.000 TL kadar kredi sağlamaktadır.

- Sonradan geri ödeme koşulu ile kredi imkânı sağlanmamaktadır.
- Kefil şartı bulunmamaktadır.
- İkinci yılda başlayan ödemeler 4 taksite bölünerek yapılmaktadır.
- Daha önceden kullanılmış olan teçhizatları kullanımına izin verilmemektedir.
- Tek sefer için verilen imkânlar grup mantığıyla verilerek kefil istenmektedir.
- Kişiler sistem üzerinden kayıt yaptırmaktadır (Güneş, 2009, s. 106).

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma genel Müdürlüğü'nde başvuru süreci olarak ilk aşama da dilekçe ve iş projesi verilerek yapılmaktadır. Proje taslağı Mütevelli Heyeti tarafından kontrol edilerek Genel Müdürlüğe yönlendirilmektedir. Projenin kabul görmesi durumunda 15.000 TL kredi ödemesi yapılmaktadır. Alınan kredi 1 yıl boyunca geri tahsil edilmemektedir. Geri tahsilat süresi 4 yıl olmaktadır. İlk ödeme yapılmadığı için sonraki yıllarda eşit oranda taksitler ile faizsiz geri tahsilat yapılmaktadır.

Şekil 2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Proje Dayanakları

Kaynak: (Güneş, 2009, s. 116).

Yukarıdaki grafiğe göre SYDGM tarafından sağlanmakta olan projelerin %7'lik kısmı sosyal hizmetleri, % 93'lük dilimi ise üretim ve istihdam olanakları için verilmektedir.

Sunulan bu hizmetler sonucunda mikro kredi sistemiyle kurum faaliyetler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Mikro kredi de geri dönüşler en üst seviye de iken SYDGM projeleri kapsamında % 70 oranında görülmektedir. Mikro kredi sistemi ile SYDGM hususları arasındaki bazı farklılıkları gözleyecek olursak şu şekildedir:

- SYDGM yoksulun yoksulunu değil toplumun en yoksul olan bir kısmını değerlendirmektedir.
- Mikro kredi de ilk hedef kadınlar olurken, SYDGM 'de hedef kitle çalışabilecek potansiyeli olan bireylerden oluşmaktadır.
- Mikro kredi hizmetleri finans aracı olurken, destek projeleri yoksullukla mücadele aracı olmaktadır.
- Destek projelerinde sosyal güvenlik ve vergi mecburiyeti bulunmaktadır.
- MK sadece işletme kurulması için verilirken, SYDGM hem iş kurmak hem de gelir getirici etkilerin oluşumuna katkı olmak amacıyla da kredi vermektedir (Güneş, 2009, s. 144).

2.1.3. Kadın Girişimciler Derneği

Kadın Girişimciler Derneği 2002 yılında Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Toplantısı'na katılım sağlandıktan sonra kurulmuştur. Kamu ve özel sektör çatısı altında kadınların iş hayatına girmesini, girişimci olmaya çalışan kişilere eğitim ve danışmanlık hizmeti vererek bireyleri ön plana çıkarmak için birçok çalışmalar yapmaktadır (Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER), 2021).

Türkiye Kadın Girişimciler Derneği toplum içerisinde kadınların ekonomik yönden yükselmesini kendine amaç edinen bir kurum olmaktadır. Kadınların sadece ekonomik açıdan değil her yönden gelişmesi için hizmetler sunmaktadır. Yaklaşık olarak 300'ün üzerinde üye potansiyeli bulunan ve kadınların eğitim, danışmanlık, ekonomik güç ve eşitlik alanında çeşitli hizmetler sunmaktadır (Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER), 2021).

2008 yılında dernek tarafından "İşimi Kuruyorum" adı altında eğitim uygulanmıştır. Verilen eğitimde girişim sürecinde dikkate alınması gerekenler, riskleri, iş planlarının nasıl oluşturulması gerektiği, mikro krediler ile ilgili işleyişler, yasal süreçler ve satış alanlarında bilgiler verilmiştir (Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER), 2021).

Kadın Girişimciler Derneği aynı zamanda 2007 yılında başlatmış olduğu ve günümüzde de halen devam etmekte olan “Türkiye’nin Kadın Girişimci Yarışması” düzenlemektedir. Bu yarışma ile ülkemizdeki kadınların gelişmiş ülkelere oranla artış göstermesini gerçekleştirmek amacıyla düzenlenmektedir.

2.1.4. Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA)

Türkiye İsrافی Önleme Vakfı 1998’de Ankara’da kurulmuştur. Aynı zamanda Türkiye Grameen Mikro kredi Programı’nın yapmakta olduğu faaliyetleri de iletirmektedir. Ülkemizde ilk defa Diyarbakır’da başlamış olan mikro kredi sistemi 5 kadına verilen mikro kredi sonucu başlamaktadır. Şu anda ülkemizde 67 ilde 107 şube kapasitesiyle mikro kredi sağlama faaliyetleri devam etmektedir.

Mikro finans sistemi altında bulunan her bir üyeye emeklerinin herhangi olumsuz durumlar ya da oluşabilecek kazalar sonucu için Mikro sigorta yapılmaktadır. Mikro sigorta yapılırken üyelere herhangi bir ücret talebinde bulunulmamaktadır.

Kasım 2017’de yayınlanan bir haberde TİSVA tarafından ülkemizde 67 ilde 2003 yılından beri 162.000’den fazla gelir seviyesi düşük olan kadınlara 700 milyonluk mikro kredi sağlandığı bilinmektedir. Mevcut durumla ilgili görüşlere yer verildiğinde ise TİSVA Mütevelli Heyeti Başkanı Prof. Dr. Aziz Akgül’e göre ülkemizde gelir seviyesi düşük olan ve aklında herhangi bir iş fikri bulunan kadınların bulunması gerekmektedir. Finansal kaynakları artırabilmek için yürütülen çalışmalar için kurum ve kuruluşlarla ortak hareket edilmektedir. Mikro finans sisteminde dâhil olan kadınların genellikle el işi alanında faaliyet göstererek üretim yapmaya ve gelir elde etmeye çalıştıkları bilinmektedir (Anadolu Ajansı, 2017).

Düşük gelirli kadınlara destek amacıyla son 15 yılda 160.000’e yakın kadına 65 milyon TL’lik mikro finans desteği sağlanmaktadır. Sağlanan bu kredinin % 50’lik bir oranı doğu bölgesine aktarılmaktadır. Bunun nedeni ise en çok talebin doğudan geldiği görülmektedir.

Türkiye İsrافی Önleme Vakfı Z kuşağı olarak adlandırılan 18-35 yaş aralığındaki genç kesime ve kadınlara destek sağlamaktadır. Bu destek yardımı ile 30.000 TL’ye kadar mikro kredi desteği sağlanmaktadır. Günümüz şartlarında oluşan genç işsizliğe olumlu yönde çalışmalar yürüterek gençleri ve kadınları topluma kazandırmak hedeflenmektedir.

İlk aşamada 10.000 TL olarak verilecek olan kredi projenin niteliği doğrultusunda 30.000 TL'ye yükseltilecektir. Bu krediden de yine 18-35 yaş arası olan her genç kesim ve kadınlar faydalanmaktadır.

Türkiye İsrافی Önleme Vakfı'nın 8 Mart 2020 tarihinde Kadınlar Günü'ne özel olarak 7 KİBELE adını verdikleri bir belgesel hazırlayarak gösterime sunmaktadır. Belgeselde Türkiye İsrافی Önleme Vakfı'ndan mikro kredi almış olan ve kendi iş fikrini hayata geçiren 7 kadının başarısı anlatılmaktadır. Düzenlenen programa kredi alan birçok girişimci kadın ve halktan oldukça fazla katılım sağlanmıştır. Program sonrasında ise 10 girişimciye kredi talepleri için çekleri verilmektedir.

Mikro kredi alanında yapılan çalışmalar doğrultusunda yapılan bir başka haberden örnek vermek gerekirse haber içeriği şu şekilde ilerlemektedir.

Temmuz 2020'de Covid19 salgınından dolayı zor duruma düşen düşük gelirli 1.750 kadına TİSVA tarafından 1 milyon 250 binlik finans desteği sağlanmıştır. Kurumdan sağlanan bilgiler doğrultusunda 1 Temmuz'la birlikte sağlanmış olan mikro kredi destekleri 990 milyon liraya ulaşmaktadır. Yapılan yardımlar hem nakit olarak hem de "İyilik İçin Sosyal İşletme" görüşüyle kadınların temizlik ürünlerini %60 kar sağlayarak satışa sunduğu ve hem kendi bütçelerine hem de toplum ekonomisine katkıda buldukları görülmektedir. Haberin devamında ise TİSVA Covid19 süresi boyunca kadınlara sağladığı desteklerin yanı sıra 61 ildeki 94 şubesi bünyesinde çalışmakta olan 250 çalışanına da finansal destek verdiği görülmektedir. TİSVA bünyesindeki çalışanları ücretsiz izne ya da devletin çalışma ödenekleri gibi hizmetlerine katılmalarına imkân vermemiştir. Bunun yerine personelleri haftada sadece 4 gün çalıştırmaktadır. Bu sistemle çalışanlar hem ailelerine zaman ayırabilmekte hem de kurumun verimliliğine % 30 artış ve % 20 oranında tasarruf sağlamayı başarmıştır (Anadolu Ajansı, 2020).

2.1.5. Türkiye Grameen Mikrofinans Programı

Ülkemizdeki asıl kurucusu KEDV olduğu halde Türkiye Grameen Mikrokredi Programı esas olarak kurucu olan Prof. Dr. Aziz Akgül rehberliğinde Haziran 2003'te Diyarbakır'da düzenlenen toplantıda TİSVA, Diyarbakır Valiliği ve Grameen Trust ortaklığıyla başlatılarak, temmuz ayında ilk kredilerin verilmesiyle TGMP'nin

temelleri atılmaktadır. Asıl hedef kitle kadınlar olmakla birlikte toplum içerisindeki yoksulun yoksuluna da ulaşmak amaçlanmaktadır.

Mikro finans sisteminin şartlarından olan 5 kişilik gruplar kurularak verilen kredilerin bir faaliyette kullanılması ve her hafta düzenli bir ödeme şekliyle geri ödenmesi istenmektedir. Oluşturulan grup üyeleri arasında herhangi bir bağ istenmemektedir.

Türkiye Grameen Mikrokredi Projesi üyelerini tasarruf sağlamaları için yönlendirmektedir. Bunun için ise olmadık zamanlarda oluşabilecek sağlık, acil gereksinimler için kurum tarafından her hafta düzenlenen toplantılarda kendi istekleri ile 1 TL vermeleri istenmektedir. Üyelere temel kredi adında krediler verilmektedir. 1 seneliğine haftalık tahsilat şeklinde ödenmektedir. Sağlanan mikro krediler üyenin kullanacağı sektöre ve çalışma potansiyeline göre verilen ilk krediler 100-700 TL civarında değişkenlik göstermektedir. Bu TL oranları üyenin iş işleyişine göre yıllık olarak artabilmektedir (Ateş & Öğütoğulları , 2012, s. 48-49).

TGMP bünyesinde üyelerine temel kredi, girişimci kredisi, mücadeleci vatandaş kredisi, hayvancılık kredisi ve mikro sera olmak üzere 5 farklı kredi sistemi uygulanmaktadır. Bu kredilerin içeriklerine çalışmanın ilerleyen bölümlerinde yer verilecektir. Türkiye Grameen Mikrokredi Projesinin başlıca prensiplerine değinecek olursak;

- Temel amaç dar gelirli kadınlara yönelik olması ve bir iş faaliyetinde çalışmak isteyip finansal açıdan kaynağının olmadığı kadınlara imkân sağlamaktadır.
- Kadınların iş amaçları doğrultusunda davrandıkları ve kazandıkları paranın çoğunluğunu ailelerine ayırmalarından dolayı verilen krediler sadece kadınlara yönelik sağlanmaktadır.
- TGMP prosedürleri gereği klasik bankaların sistemine karşı olarak üyelerinden kefil ya da ödenek talebinde bulunulmamaktadır.
- Kadınların kurumdan almış olduğu kredilerle faaliyete geçirecekleri iş alanında çalışmak için istekleri davranmaları gerekmektedir.
- Kadınlardan başvuruda buldukları krediler için herhangi bir form doldurmaları istenmediği gibi okur-yazar olmayan bireylerde kredi imkânlarından yararlanabilmektedir (Kaygın & Güven, 2013, s. 201).

TGMP bünyesine üye olan kişilere verilen krediler bireylerin kazanç durumları ne kadar düşükse verilen kredileri alabilecek olmaları da o kadar ön plana çıkmaktadır. Bunun sonucu olarak da insanların yaşadıkları evlerin vaziyeti, temel ihtiyaçlarının yeterlilik durumu, evlerinde hangi eşyalarının olduğu ya da olmadığı, kılık kıyafet durumu, günlük olarak tükettikleri yemeklerin doyuruculuk oranları, bakımını yaptıkları hayvanlar vb. durumlar göz önünde bulundurularak bireyler değerlendirmeye alınmaktadır.

Türkiye’de mikro kredi alanındaki ilk çalışma Diyarbakır’da Elidolu Köyü’nde ve Hasırlı Mahallesi’nde düzenlenen yedi günlük eğitim sürecinin ardından ilk aşama olarak altı kişiye 500 milyon TL olmak üzere ilk kredilerin verilmesiyle başlamıştır. 2004 yılının Eylül ayında dünya genelinde öncü sayılan Açık Toplum Enstitüsü 100 bin \$ Vakıfbank 50 bin, Finansbank 25 bin, Aziz Akgül 10 bin ve birçok kişide yaklaşık o bin dolar kadar kredi vererek bir havuz oluşturulmuş ve 850 kadın buradan kredi kullanmış ve geri dönüşler gayet düzenli olmuştur (Akça, 2005, s. 51).

TGMP bünyesinde başarıyı üst seviyeye çıkarmak için TİSVA tarafından 10 maddelik bir karar üyelerden ezberlemeleri istenmektedir. Bu kararlar şu şekilde sıralanmaktadır:

- Disiplin, Birlik, Cesaret, Çalışmak bunları benimsemek ve devamlılığını sürdürmek.
- Refah seviyemizi yükseltmek için verimli bir biçimde çalışmak.
- Ailede birey sayısını düşük tutup gider harcamalarını olabildiğince azaltmak.
- Mevcut arazisi varsa sebze ekmek, kendi ektiğini tüketmek ve fazlasını satmak.
- Çocukların eğitimi için gerekli sermayeyi bulmak.
- Grup içerisinde ödeme yapılmaması durumunda birlikte hareket etmek ve çözüm bulmak.
- Olası anlaşmazlıklarda ve haksızlık durumlarında o anda durumu çözüme kavuşturmak.
- Ne kendisine ne de başkasına haksızlık yapılmasına engel olmak ve yardımlaşmanın her daim sürekliliğini sürdürmek.
- Etrafin her zaman temiz olmasına dikkat etmek.
- Yapılması gerekli olan işlerin devamlılığı için araştırmalar yapmak (Seçil, 2016, s. 84).

Türkiye Grameen Mikro Kredi Projesi sistemi altında sağlanan uygulamalar halen daha bu şekilde ilerlemektedir. Projenin vermiş olduğu hizmetler, uygulanan politikalar ve çalışmalara çalışmanın üçüncü bölümünde tekrardan anlatılmaktadır.

2.1.6. Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV)

1986 yılında kurulan Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV) toplum içerisindeki kadınların sosyal ve ekonomik durumlarını düzeltebilmek, gelir seviyesi düşük kadın ve çocuklara özel hizmetler sunan ve herhangi bir kar sağlamaya çalışmayan kuruluş niteliği taşımaktadır. Hizmet sunmayı hedeflediği bölgelerde Kadın ve Çocuk Merkezi adı altında işletme kurarak çocuklara erken yaşta eğitim gibi faaliyetler sunarak çalışmalar yapmaktadır.

Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı vermiş olduğu ilk krediyi 1995 ve 1997 yıllarında İstanbul'da vermiştir. Kadınlara verilen bu krediler sonucunda geri dönüşlerin yüksek oranda sağlandığı görülmektedir. KEDV 1999 depremiyle kendisine yeni fon kaynakları aramaya başlamıştır. Bulunan fon kaynağıyla da Maya Mikro Ekonomik Destek İşletmesi'ni 2002 yılında kurmuş ve mikro finans faaliyetlerini hayata geçirmiştir (Kaygın & Güven, 2013).

KEDV kurmuş olduğu maya işletmesinin hedef kitlesi terzi, el işi, tamirat gibi sektörlerde ticaret ve üretim amacıyla çalışmak isteyen, kendi işini yapan kadınlar yer almaktadır. Çoğu kadın aldığı krediyle kurmuş olduğu işi ya evinden ya da sokakta pazarda vb. yerlerde satmaya ve para kazanmaya çalışmaktadır.

Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı kadınlara özel mikro krediler ve çocuklara özel eğitimlerin yanı sıra güçlendirme ve kooperatifleşme, ekonomik güçlendirme, afet ve göç alanında çalışma programları bulunmaktadır. KEDV sağlamış olduğu hizmetlerle kadınlara fizibilitelerini oluşturmayı, kayıt tutabilmeyi, ürettikleri ürünleri satış noktasına getirebilmeyi, mesleki alanda bilmeleri gereken eğitimleri, onların beceri ve bilgilerine yönelik işlerini kurmalarına yardımcı olarak bu kadınları topluma kazandırmaktadır.

MAYA' da kadınların çalışmalarının mayalanarak daha fazla gelir sağlayıcı çalışmalar yapabilmeleri düşünülerek maya adı verilmiştir. İlk mikro kredi kurumu olarak bilinmektedir. 1999 depremiyle çalışmalarına ilk önce Kocaeli'nde başlamıştır.

2003 yılında İstanbul’da, 2004 yılında Düzce’de, 2005 yılında Sakarya’da kadınlara mikro kredi hizmeti verilmiştir (Kaygın & Güven, 2013, s. 198).

1995 yılında İstanbul’da verilmiş olan ilk kredi çalışmaları 91 kadına 6-12 ay süreli olarak 200 \$’lık mikro kredi imkânı sağlanmıştır. Ödemelerde %12 gerileme olduğu halde kadınlar küçüğe olsa işlerini kurmayı başarmış ve geri ödemeler düzgün bir şekilde ilerlemiştir (Gökyay, 2008, s. 81).

1999 yılında yaşanan depremle Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı tarafından kurulan ilk mikro kredi kuruluşu olan Maya’ nın başarısızlıkları arasında en temel iki sebep bulunmaktadır. Bunlardan biri depremle çöküntüye giren ekonomik yapının devam etmesiyle mayanın piyasaya dâhil olması ve klasik bankaların yaratmış olduğu sıkıntılar sonucu oluşan güven problemi nedeniyle maya da bu gözle görülmektedir. Bir diğer etken ise kredi talebiyle başvuru yapan kadınların kayıt dışı piyasalarda olmalarıdır.

Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı’nda üyelik için herhangi bir teminat ya da güvence istenmiyor olsa bile ödemelerin düzenli sağlanması için en az 3 kişiden oluşan gruplar kurulmaktadır. Verilmiş olan krediler sadece maya bünyesinde bulunan üyelere ve bir iş faaliyeti için harcanması gerekmektedir. Talep edilen krediler onaylandıktan sonra iki hafta gibi bir sürede üyelere verilmektedir. KEDV’ in belli başlı ilkeleri bulunmaktadır. Bunlar:

- Düşük gelirli yoksul konumunda bulunan kadınların bu durumdan kurtulmak için tecrübelerine, inançlarına ve fikirlerine inanmaktadır.
- Kadınların değerlerine saygı duyarak toplum içerisinde itelenmesine engel olur.
- Kadınların sosyo-ekonomik hakları için üniversite, özel sektör, merkezi kurumlar vb. kuruluşlarla iş ortaklığı sürdürür.
- Yapılmakta olan bütün çalışmalar kadınların ve onların çevresinin enerjisine bağlı olarak ilerletilir (Seçil, 2016, s. 87).

2.1.7. Aile Destek Merkezi

Türkiye’de Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından 31 şehirde Aile Destek Merkezleri (ADEM) kurulduğu bilinmektedir. ADEM’lerde düzenlenmekte olan eğitimlerle eğitim verilen kadınlara sermaye sağlanarak işlerini kurmalarına yardımcı olunmaktadır. Eşi vefat eden, öksüz yetim çocuklara, asker

ailelerine özel yardımlar ve kadınların topluma kazandırılması için finansal yardım çalışmalarını da gerçekleştirdiği bilinmektedir.

Mart 2019'da Güneydoğu ve Doğu Anadolu'nun ilk sırada olmasıyla ülkemizde 31 ilde 116 Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na bağlı olarak şu an 201 şubesi olan merkezler kadınların gelişimini sağlamak için çalışmalar yürütmektedir.

Aile Destek Merkezi bünyesinde eğitim görmekte olan kadınlara İŞKUR günlük olarak para verildiği bilinmektedir. Verilen kurslarda kuaför, müzik aleti çalabilme, çocuk bakımı gibi eğitimler ve gezi, sinema, seminer vb. alanlarda da etkinlikler düzenlenmektedir.

2.2. TÜRKİYE'DE MİKROKREDİ VEREN BANKALAR

Türkiye'de uzun yıllar boyunca devlet bankalarının mikro krediyle ilişkilerinin yanı sıra özel bankalarda daha Kobi'ye göre mikro finans faaliyetleri göstermektedir. Ülkemizde bankalar tarafından özellikle kırsal alanda yaşamını sürdüren ve tarım sektörüne yönelik iş faaliyetleri için kredi hizmetleri sağlanmaktadır. Ziraat Bankası'nın ilk sırada yer almasıyla birlikte ülkemizdeki diğer bankalar tarafından da çiftçilere, kadınlara yönelik kredi hizmetleri sunulmaktadır.

Ziraat Bankası "Genç Çiftçi Kredisi" ile 'Tarım ve Orman Bakanlığı'nca Proje Kredisi ve Hibe + Proje Kredisi'ni kapsayacak biçimde kredi imkânı vermektedir. Kullanılması mümkün olan kredi miktarı 90 bin TL + 90 bin TL olacak biçimde 180.000 TL'yi geçmemektedir. Bunun yanı sıra da kadınlara yönelik olarak Kadın Girişimci Destek Paketi hizmetleri de sunulmaktadır (Özdemir, 2018, s. 77).

2.2.1. Akbank

Akbank tarafından kadınlara gelir belgesiz kredi sistemiyle kredi imkânı verilmektedir. Akbank'ın sağlamış olduğu bu kredi miktarı 38.000 TL civarında olup, 60 aya kadar vade fırsatı sunmaktadır. Mikro kredi sisteminde de olduğu gibi kefihsiz ve gelir belgesiz sistemiyle ihtiyaç sahibi kişiler bu krediye Akbank Direk ya da Mobil Bankacılık sistemi üzerinden başvuru yapabilmektedir. Faizsiz krediden yararlanabilmek için başka hususta ilk defa Akbank müşterisi olmak ve kredi notunun risk arz edecek durumda olmaması gerekmektedir. Faizli kredi sistemi için ise kredi notunun iyi seviyede olması sonucunda Mobil Bankacılık yoluyla başvuru yapılabilmektedir.

Akbank bünyesinde ev hanımlarına kredi imkânı sağlanmaktadır ama mikro kredi sistemine dayalı olan 5 kişilik grup oluşturulması sonucu kredi talebi uygulaması Akbank sisteminde bulunmamaktadır.

2.2.2. Aktif bank

Aktif bank sistemiyle sağlanan krediler başvuranı olan ev hanımlarına ya da gençlere 30.000 TL kadar kredi fırsatı vermektedir. Başvurular Aktif bank N Kolay Kredi adıyla çevrimiçi olarak yapılmaktadır.

Sistem üzerinden yapılan başvurulara hemen hemen beş dakika içerisinde sms ya da e-posta vasıtasıyla yanıt verilmektedir. Kedinin onaylanması durumunda kredinin teslimatı için gerekli evraklar kişilerin yönlendirmiş oldukları adrese gönderilmektedir. Evrak işlemleri tamamlandı şubeye verildikten sonra talep edilen kredi hesaba yansıtılmaktadır.

Aktif bank N Kolay uygulaması ile alınan krediler PTT aracılığıyla kişilere verilmektedir. Geri ödemelerde yine aynı şekilde PTT yoluyla ger tahsil edilmektedir.

2.2.3. Cebtete

Cebtete mikro kredi sistemiyle benzerlik gösteren İhtiyaç Kredisi adıyla kadınlara kredi imkânı sunmaktadır. Mikro kredide olduğu gibi Cebtete bankası tarafından bir belge ya da maaş bordrosu talebinde bulunulmamaktadır. Yapılan başvuruların ardından kadınlar şubeye giderek süreç detaylı bir şekilde konuşulmaktadır. TEB' den kredi alacak olan ev hanımlarının önceden bankanın müşterisi olmamış olması gerekmektedir.

2.2.4. Hsbc

HSBC Bank tarafından mikro kredi alanında yapılmış olan bir habere değinilecek olursak haber içeriği şu şekildedir:

Yoksul insanların yaşamlarında artı yönde gelişmeler sağlayabilmek için HSBC ve Toplum Gönüllüleri Vakfı (TOG) arasında Mikro Kredi ile Topluma Destek Projesi altında bir çalışma bulunmaktadır. 5 yılda 5 milyon \$ ve daha fazlasının olacağını hedeflediği ve finans kaynaklarından ayrıldığı açıklanmaktadır. Aynı projeye ilerleyen zamanlarda TİSVA ile de bir protokol oluşturabilecekleri belirtilmektedir. Oluşturulan projeye verilen destekler arasında 5000 banka çalışanın % 95'lik oranının HSBC gönüllüsü olduğu ve ülkemizde bir model olarak gösterileceği de

vurgulanmaktadır. TOG sayesinde 10 bine yakın gönüllü gençlerin olduğu ve bu gençlerin mikro kredi projesinin dağıtımı ve ilerletilmesi konusunda görevli olacakları bilinmektedir. Sağlanan mikro kredinin ödeme şeklinin 1 ay ödemesiz, 13-14 aya kadar da taksitlendirilip işleyişe göre de ek süre tanınabileceğine değinilmektedir (Hürriyet, 2006).

2.2.5. Citibank

Citibank ve Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı arasında yürütülen ve ülkemizde 2007 yılında ilk çalışma olarak yürütülen ve 26 ülkede faaliyet gösteren “Citi Mikro Girişimci Ödülleri” projesiyle 28 kadın girişimciye ödül verilmektedir. Sağlanan mikro kredilerden yararlanan kadınların yaş aralıklarınının 23-72 arasında olduğu ve kadınların kurmuş oldukları işletmeler sayesinde ailelerine baktıkları ve ekonomiye de katkı sağladıkları belirtilmektedir (Dünya Gazetesi, 2010).

2.2.6. Şekerbank

Şekerbank, International Finance Corporation ve Alman Kalkınma Bankası bünyesinde sağlanan Mikro finans Kredi Kuruluşu arasında 3 yıllık 10 milyon \$'lık sözleşme imzalanmıştır. Ülkemizde bir ilk olan bu uygulamaya göre daha önce sistemde bulunmayan çiftçi, esnaf, kadın girişimcilere Şekerbank vasıtasıyla mikro kredi fırsatı verilerek bireylerin işletmelerini kurabilmeleri için katkı sağlayacaktır (Anadolu Ajansı, 2020).

Şekerbank tarafından sağlanmış olan mikro kredi desteğiyle kurulmuş olan işlere örnek vermek gerekirse:

Burdur'da bir köyde yaşamını sürdüren 53 yaşındaki bir kadın geçimini bir başkasının hayvanlarını besleyip karşılığında aldığı kazançla sürdürmektedir. 2015 yılında Şekerbank'ın mikro kredi uzmanlarının köye gelmesiyle ve bu ekiple tanışması sonucunda mikro kredi ile tanışmış olmaktadır. Böylece almış olduğu mikro kredi ile kendine koyun kuzu alarak geçimini sürdürmekte ve şu an köyde yaşadığı evini almış olmaktadır. İşini daha da ilerleterek yaklaşık 100-150 hayvandan oluşan bir çiftlik kurmayı hedeflemektedir.

Başka bir örnek daha vermek gerekir ise:

Osmaniye’de yaşayan 28 yaşındaki 2 çocuk annesi olan kadın Vitamin Büfe adında bir işletme kurarak burada tost ve sıkma meyve suyu satışı yapmaktadır.2015 yılında almış olduğu mikro kredi desteğiyle halden ürünlerini ve maliyetlerini düşürebilmek için bir araç satın almıştır (Milliyet, 2017).

2.3. RESMİ MİKRO FİNANS KURULUŞLARI

Mikro finans sisteminde kuruluşlar denetim açısından formel, yarı formel ve formel olmayan yani informal olarak üç kategoride organizasyonlar resmi durumları açısından değerlendirilmektedir.

Bir başka sınıflandırma ise Küresel Kalkınma Merkezi tarafından oluşturulmakta ve 14 farklı modelden oluşmaktadır. Oluşturulan modeller birlik, işyeri, köy, bireysel, aracı kuruluş, grup, grameen, kredi birlikleri, topluluk bankası, kooperatif, banka garantisi, STK, ROSCA şeklinde değerlendirilmektedir.

Tablo 2. Resmi Olma Durumlarına Göre Mfk’lar

Formel Kurum	Kamu Bankası Özel Kalkınma Bankası Tasarruf Bankaları Ticari Banka Banka Dışı Finans Mikro finans Bankaları
Yarı-Formel Kurum	Kredi Birliği Çok amaçlı Kooperatif Sivil Toplum Kuruluşu Yardımlaşma Grubu
İn formel Kurum	Tefeci, tacir Yardımlaşma Grubu Rosca Aile ve tanıdıklar

Kaynak: (Özdemir, 2018, s. 28).

2.3.1. İnfornel Kuruluşlar

İnfornel olarak değerdendirilen bu kuruluşlar bir banka ya da hukuki sistem kanunlarına dâhil olmamaktadır. Burada çıkabilecek anlaşmazlıklar veya sıkıntılar hukuk açısından değerdendirilmeye alınmamaktadır. Tefeciler, aile ve arkadaşlık yakın ilişkilerden oluşan bağlantılı durumlar infornel kuruluş olarak adlandırılmaktadır. Formel olmayan bu kuruluş sisteminden elde edilmesi planlanan kredi miktarlarının maliyetleri çok yüksek olmakta ve kolay elde etme, esneklik ve işlemler çok kolay ve olabildiğince hızlı işlemektedir. Kırsal alanlarda yaşayan insanların bu işleyişi daha çok tercih etmelerinin sebebi kişilerin şartlarına ve gereksinimlerine olanak sağlıyor olmasından kaynaklanmaktadır.

2.3.2. Formel Kuruluşlar

Formel kuruluşlar bankacılık, hukuk ve BDDK tarafından denetlenme sürecinden geçmektedir. Genellikle kırsal kesimdeki tarım ve işletmelerin talep ettikleri kredi imkanlarını sağlayan kamu bankaları formel kuruluşları oluşturmaktadır. Bu kuruluşların denetlenme prosedürleri ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir.

Ziraat Bankası tarafından gelir seviyesi çok düşük olan kırsal kesimde yaşamını sürdüren insanlar arıcılık, hayvancılık, süt ve su ürünleri alanında işlerini kurmak isteyenlere finans sağlamaktadır. Tarım sektörü için ise talep edilen krediler önce kooperatiflere, kooperatiflerden de mevcut üyelere ulaştırılmaktadır. Mikro finans asıl hedef kitlesi olan kadınlar ise tarım sektöründe arsa sahipliği ya da güç bakımından geri planda kaldıkları için verilen kredilerin sadece çok kısıtlı bir miktarı kadınlara verilmektedir.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü tarafından ise gelir seviyesi düşük olan ve muhtaç durumda olanlara çözüm getirebilmek için çeşitli alanlarda imkânlar sağlamaktadır. Yetenek, sosyo-ekonomik alanda ilerleme, iletişim kurma, kalkınma, yaratma vb. alanlarda eğitimler vererek projeler gerçekleştirmektedir.

2.3.3. Yarı-Formel Kuruluşlar

Yarı-formel kurumlar Sivil Toplum Örgütleri ve kooperatiflerden oluşmaktadır. Yarı formel kurumları oluşturan bu kuruluşlar mevcut bankacılık sistemine göre denetlenmemektedir. Ama bu kuruluşlar genel kabul görülen hukuk kurallarının

denetiminden geçmektedir. Bu kuruluşlar kamu kurumlarının düzenleme ve denetleme düzenleri altında faaliyetlerini sürdürmektedir.

Mikro finansal kuruluşlar Sivil Toplum Örgütleri aracılığıyla faaliyet gösterirken aynı zamanda formel olmayan yani informel kuruluşlardan sayılmaktadır. Verilen bağışlara bağlı olduklarından dolayı sürekliliklerini devam ettirebilmek için formel kuruluşlara dahil olmaları yönünde baskı yapılmaktadır (Özdemir, 2018, s. 29).

2.4. KREDİ ODAKLI MİKROFİNANS KURULUŞLARI MODELİ

Mikro finansal krediler alanında faaliyetler düzenleyen kişilere destek olmak için kurulan “Global Development Research Center, Virtual Library on Microcredit” adındaki sitede 1 farklı model anlatılmıştır. Bu modeller mikro kredilerin uygulandığı toplumun şartlarına, işleyişine göre farklılık göstermektedir. Bu modeller şu şekildedir;

- Birlik Modeli
- Kooperatif Modeli
- Banka Garanti Modeli
- Topluluk Bankası Modeli
- Kredi Birlikleri Modeli
- Grameen Tipi Kuruluş Modeli
- Grup Modeli
- Köy Bankacılığı Modeli
- Aracılık Kuruluş Modeli
- Küçük İşyeri Modeli
- Bireysel Model
- Sivil Toplum Örgütleri Modeli
- Grup Baskısı Modeli
- Döner Tasarruf ve Kredi Birlikleri Modeli (ROSCA)

2.4.1. Birlik Modeli

Bu mikro kredi modelinde yürütülmek istenilen çalışmalar için birlik oluşturularak çalışmalar yürütülmektedir. Bu birlikler toplumdaki gençlerden, kadınlardan oluşmaktadır. Mikro işletmelerin faaliyetleri için yardımlar

düzenlenmektedir. Birlik modellerinde aynı zamanda tasarruf çalışmaları da yürütülmektedir.

Bazı ülkelerde bu modeller doğrultusunda toplumun hukuki düzeniyle vergi muafiyeti, sigorta, aidat alma gibi imkânlarla olanak sağlanmaktadır.

2.4.2. Kooperatif Modeli

Kooperatif modeli demografik olarak örgütlenmektedir. Toplum içinde insanlar gönüllü davranarak sosyo-ekonomik gereksinimleri gidermek için bağımsız olarak ilerleyen bir modeldir. Burada temel amaç kredi ve birikimleri üyelerinin bizzat ayağına kadar iletiliyor olunmasıdır.

İslami mikro finasta olmaması durumundan dolayı kooperatif tipi modelde de faiz durumu söz konusu olmadığı için İslami mikro finans sisteminde de yer alan bir modeldir.

2.4.3. Banka Garanti Modeli

Banka garantisi modeli bankalardan kredi elde edebilmek için kullanılmaktadır. Burada sağlanan garanti dışarıdan gelen garanti mekanizması ve üyelere sağlanan tasarrufla sağlanan kuruluş modelidir. Bu kuruluş bir nevi sermaye garantisidir.

2.4.4. Topluluk Bankası Modeli

Topluluk bankacılığında toplum birim niteliğinde değerlendirilmektedir. Mikro kredi faaliyetlerinin çalışmalarına göre yarı-resmi ya da resmi olarak ilerlemektedir. Bu modelde tasarruf ve gelir sağlayıcı destekler bulunmaktadır. Sivil Toplu Örgütleri'nin desteğiyle kurulmakta ve finansman için eğitimler verilmektedir.

2.4.5. Kredi Birlikleri Modeli

Kredi birlikleri modeli bünyesinde bulunan üyeler tarafından yönetilmektedir. Üyeler kendi paralarını ortak toplayarak tasarruf etmeyi ve grup üyelerine kredi desteği sağlamayı hedeflemektedir. Aynı işveren altında olmak, aynı yere üye olmak, aynı ortamda bulunmak vb. durumlardan dolayı buradaki üyeler arasında belirli bir bağ bulunmaktadır. Bu modelde üye olabilmek için bu şartların bulunması gerekmektedir. Kredi birlikleri modelinde kar amacı bulunmamaktadır. Bünyesindeki üyeler

çoğunlukla gelir seviyesi düşük olan yoksul kesimden ve kırsal kesimlerde yaşamını sürdüren bireylerden oluşmaktadır.

2.4.6. Grameen Tipi Kuruluş Modeli

Prof. Muhammet Yunus tarafından Bangladeş'te faaliyet gösteren ve Grameen Bank yardımıyla oluşturulmuştur. Yönetici, çalışanlar ve 15-20 köyden oluşacak şekilde oradaki yaşayan bireylere hizmet sunulmaktadır. Mevcut müşterileri belirlemeye sağlanacak amaçlar, işleyiş düzenini anlatmak için köylere ziyaretler yapılmaktadır. 5'er kişilik gruplar oluşturularak ve içlerinden 2 kişiye kredi hizmeti verilmektedir. Üyeler 1 ay boyunca çalışanlar tarafından izlenmektedir. Kredi verilen iki kişi ödemeleri düzenli yaptığında diğer üyelere kredi imkânından yararlanmaktadır.

2.4.7. Grup Modeli

Grup modelinde sistem üyeleri ortaya çıkan olumsuzlukları vb. durumları el birliği ile bir araya gelerek halledebilme şeklinde ilerlemektedir. Alınan fonlar grup tarafından kullanılmaktadır. Grup modeli Grameen, toplum ve köy bankacılığı modeli ile aralarında benzerlikler bulunmaktadır.

2.4.8. Köy Bankacılığı Modeli

Köy bankacılığı modeli çoğunlukla Afrika ve Latin Amerika'da faaliyet göstermektedir. Kredi ve tasarruf emeline dayanan topluluk modeli olmaktadır. İlk aşamadaki finans desteği dışarıdan alınmaktadır. Bu finanslar üyelere dağıtılmaktadır. Haftalık ödemeler yapılmaktadır. Bankaların üyelere tasarruf için toplamış olduğu paralar, verilen krediyi sağlayacak seviyeye geldiğinde banka dışarıdan borç almayı bırakmaktadır. Köy bankacılığı modelinin bazı özellikleri bulunmaktadır.

- Her üye bireysel kredi taraftarı olmaktadır.
- Mevcut kriterlere göre üyeler seçilmektedir.
- Kendi kurallarını kendileri belirlemektedir.
- Manevi teminatlarla garanti sağlanmaktadır.
- İlk finansal destekler dışarıdan sağlanır ve kuruluş sağlanmaktadır.
- Ödemeler elden alınmaktadır.

- Yoksullara verilen krediler şahsen kendileri tarafından yapılmaktadır (Seçil, 2016, s. 64).

2.4.9. Aracılık Kuruluş Modeli

Borç alanlar ve borç verenler arasındaki bağlantıyı oluşturan bir model türüdür. Kredi kullanımı ve bilinci için borç alanlara eğitim verilmektedir. Sivil Toplum Kuruluşları, bankalar, devlet tarafından yürütülen çalışmalarda aracı olarak nitelendirilebilmektedir. Yapılan çalışmalar ulusal, bölgesel ve bireysel seviyelerinde olmaktadır.

2.4.10. Küçük İşyeri Modeli

Bu modelle sektörde katılım sağlayan bireylerin tek amacı sadece yaşamını devam ettirmek olarak nitelendirilmektedir. Bunun içinde çok düşük verimlilikle ve çok az katma değer oluşturan sistemler şeklinde oluşmaktadır.

Bu tarz şirketler eğitimler, tavsiyeler, destekleme programları ile doğrudan müdahalede bulunmaktadır. Piyasa sektörüne uyum sağlamak ve satış olanakları için direkt çalışmalar üzerine gidilmektedir. Ülkemizde KOSGEB tarafından sağlanan krediler örnek verilmektedir.

2.4.11. Bireysel Model

Bireysel modelde kredi almak isteyen kişilere mikro krediler doğrudan sunulmaktadır. Belirli bir grup belirlemek ya da düzenli ödemeler için herhangi bir baskı veya dayatma durumu bulunmamaktadır. “Kredi artı” sistemi işletilmektedir. Sosyoekonomik faaliyetler sağlanmaktadır.

2.4.12. Sivil Toplum Örgütleri Modeli

Sivil Toplum Örgütleri farklı durumlarda aracılık yapan model olmaktadır. Mikro kredi çalışmalarının başlamasına ve yapılan çalışmalarda bulunmakta aktif olmaktadır. Yürütülen programlarda ulusal ve uluslararası alanda farkındalık için ve bunu artırabilmek için faaliyette bulunmaktadır. Mikro kredilerin önemi eğitimler düzenlenerek halka yoksulluğu azalabilmek için aktarılmaktadır.

2.4.13. Grup Baskısı Modeli

Grup baskısı modelinde borçlu olan bireyler ile projedeki katılımcıların arasında olan ve mikro kredi sistemine düzenli bulunmayı ve düzenli ödeme sistemini düzenleyebilmek için aradaki bağlantının kullanıldığı bir sistem olmaktadır. Grup içerisinde ilk kredinin verildiği kişiler ödemelerini düzenli yapmadıkları takdirde diğer üyelere kredi talebinde bulunmaktadır.

Grup üyeleri kırsal alanda yaşayan saygıyla gösterilen bireylerde olabilmektedir. STÖ çalışanları ve bankaların bünyesinde bulunan mevcut çalışanlarda sunulan çalışmaları yerine getirmektedir. Bu modeldeki baskı anlayışı üyelerin almış oldukları krediyi düzenli bir şekilde ödeme yapmadığı zaman yaşadığı alana ziyaret veya yapılan haftalık toplantılarda bu durumun dile getirilmesi şeklinde olmaktadır.

2.4.14. Döner Tasarruf ve Kredi Birlikleri Modeli (ROSCA)

Döner Tasarruflar ve Kredi Kurumları yani Rosca modelinde bir grup kişilerin bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. Üyelerin ortak olarak bir fona katkı sağlamasıyla ve her bir üyeye tek seferlik toplu sermayenin yansıtıldığı bir model olmaktadır.

Grup üyelerinden herhangi biri kredi alma fırsatı yakaladığında belirli zaman aralıklarında aldığı krediyi geri ödemeye başlamaktadır. Kura yöntemiyle, uzlaşma yoluyla veya pazarlık yapılarak toplam paraların kime gideceği belirlenmektedir.

ROSCA'lar çoğu ülkede tüketim eşyası, defn işlemi gibi farklı uygulamalarda kullanılmaktadır. Ülkemizde ise altın günü olarak adlandırılan yani kadınlarımızın yaptığı etkinlikler örnek verilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE’DE MİKROFİNANS UYGULAMALARI

Ülkemizde uygulanan mikro kredi uygulamaları dünya çapında uygulanan mikro kredi çalışmaları ile aynı eşdeğer konumda değildir. Ülke dışındaki mevcut çalışmalarla benzerlik gösteren ilk çalışmamız 2002 yılında Kadın Emeğini Destekleme Vakfı (KEDV)’nin başlatmış olduğu “Maya Mikro-Ekonomik Destek İşletmesi”dir.

Kadın Emeğini Destekleme Vakfı’nın ardından atılan ikinci adım ise Türkiye İsrافی Önleme Vakfı, Grameen Bank ve Diyarbakır Valiliği’nin ortak çalışması ile kurulan “ Türkiye Grameen Mikrokredi Projesi”dir.

Ülkemizde mikro finans alanında atılan ilk adımlar KEDV tarafından 1999 yılında gerçekleşen Marmara Depremi’nden hemen sonra faaliyet gösteren MAYA tarafından 2002 yılında başlayarak 2003’te İstanbul’da mikro finans faaliyetlerine geçilmiştir.

Türkiye’deki mikro kredi çalışmalarına Osmanlı Devleti zamanında da faaliyetleri bulunmaktadır. O yıllarda para ihtiyacı olan kesimler oturdukları ev kendilerinin ise evlerini göstererek nakit yardımı almaktaydılar. Böylelikle kendi evlerine aylık kira ödeyerek oturmaktadırlar. Nakdi yardım sağlayan vakıf kuruluşları da her ay aldıkları kira bedelleri ile yoksulların erzak ihtiyaçlarını gidermektedirler. O dönemde süregelen bu işleyişe formel, yarı formel ve informel olarak adlandırılmaktadır. Ziraat Bankası, Halk Bankası gibi kuruluşların yürütmüş oldukları çalışmalar formel, esnaf, kooperatiflerin çalışmaları yarı formel, tefeci, eş, dost, akraba gibi kişilerden alınan nakdi yardım altındaki borçlarda informel sayılmaktadır.

Ülkemizde yürütülmekte olan mikro kredi çalışmalarına benzerlik gösteren kurum ve kuruluşlar bulunmaktadır. Mevcut olarak bulunan bu kurumlarda resmi, yarı resmi ve resmi olmayan olarak ayrılmaktadır.

Resmi kurum olarak faaliyet sürdüren Halk Bankası esnaf ve küçük işletmelere istedikleri sermaye fırsatını sunmaktadır. Böylece halktan sağladıkları geri dönüşlerle toplanan kredi ödemeleriyle tasarruf etme durumu ortaya çıkmaktadır. Sağlanan tasarruflarla gelir olanaklarının teşebbüslere yönlendirilmesi için kooperatif kredilerine olanak sağlanmaktadır. Bir başka kurum olan T.C. Ziraat Bankası ise benzer bir çalışmayı ise sermaye ihtiyacı olan tarım kesimindeki kişilere olanak sağlamaktadır.

Sağlanan kredilerin işleyişi bankanın kooperatiflere, kooperatiflerin ise kendi bünyesi altındaki üyelerine vermeleri ile kredi imkânı sağlanmaktadır. Yapılmakta olan bütün çalışmalar resmi sayılacağı için her şey kayıt edilmektedir. Kayıt dışı çalışmalar yürüten kişiler sistem tarafından kabul görmemektedir. Bankanın kredi olanağı sağlaması için kredi talep eden kişilerin maddi bir teminatı bankaya sunma zorunluluğu bulunmaktadır. Bu işleyişten dolayı ise yoksul kesimler yani hiçbir teminatı olmayan insanlar bu imkânlardan yararlanamamaktadır.

Hukuki şartlara bakıldığında 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda mikro kredi çalışmaları bankacılık kapsamı altında bulunmaktadır. Bankalar sunacak oldukları mikro finans hizmetini sadece şubeleri vasıtasıyla yapabilmektedir. Bunların yanı sıra kooperatifler tarafından da mikro kredi çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Başka bir örnek vermek gerekirse Türkiye'de uygulamaya geçen ve çalışmalar yürüten diğer kuruluş ise Toplum Gönüllüleri Vakfı (TOG)'dır.

İl Özel İdareleri tarafından da önemli ölçüde mikro finans çalışmaları yapılmaktadır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu ile de yardıma ihtiyaç duyan kesimlere şartlar ne olursa olsun ihtiyaç sahiplerine yardımcı olarak yardımlaşmayı ve dayanışmayı oluşturabilmeyi amaç edinmektedir. Fon tarafından kurulan ve Sosyal Riski Azaltma Projesi yani SRAP olarak adlandırılan bir çalışma ile ihtiyaç sahibi yoksulların nakdi, sağlık gibi alanlara ihtiyaç sahipleri yönlendirilerek onlarında bu hizmetlerden yararlanmaları sağlanmaktadır. Böylece yerel girişimlere de destek sağlanmış olacaktır. Yerel girişimden yararlanabilmek için en ilk koşul sunulan küçük çaplı çalışmaların ilk önce SYDV sunulması şartı bulunmaktaydı. Vakıf tarafından kabul edilen çalışmalar sonucunda istenilen kredi imkânı sağlanmaktadır. Kredilerin geri ödemeleri ise ikinci yıldan itibaren faizsiz bir şekilde kişiler tarafından ödenmektedir. Ancak bu sisteme çok başvuru yapan olmadı. Nedeni ise kabul görebilecek bir proje sunulması veya ihtiyaç sahiplerinin çoğunlukla okur-yazar olmadığından dolayı insanlar bu imkânlardan yararlanamamaktadır.

Türkiye Kalkınma Vakfı (TKV)'nın sunmuş olduğu kredi imkânları ise mevcut açığı kapatmak ve gelir seviyesi düşük olan ailelerin istedikleri parayı sağlamaya yardımcı olmaktadır. TKV daha çok kırsal kesimlere tarım alanındaki kredi ihtiyaçlarına imkân sağlamaktadır. TKV'nın sağlamış olduğu olumlu geri dönüşler

neticesinde ilerleyen zamanlarda çalışmalarını kentsel alanlara da yönlendirdiği bilinmektedir.

TKV Diyarbakır'da faaliyet sürdüren Kadın Merkezi'nin çalışmalarına ve buradaki kadınlara sermaye imkânı vermektedir. KA-MER'in sunmuş olduğu eğitimlerden yararlanan birçok kadın işini kurmak istemekte ama kendi imkânları doğrultusunda fazlasıyla zorlanmaktadır. Bu yüzden de KA-MER bu kadınları TKV'ye göndermektedir. Türkiye Kalkınma Vakfı bünyesinde de projelerini sunan kadınlara yardımcı olmaktadır (Gökyay, 2008, s. 78).

3.1. TÜRKİYE GRAMEEN MİKROFİNANS PROGRAMI

Türkiye Grameen Mikrokredi Programı başlangıç olarak 1 şube, 2 grup, 10 kişiden oluşan üyeleri ile yürütmek istenilen çalışmalara 2003 yılında başlamıştır.

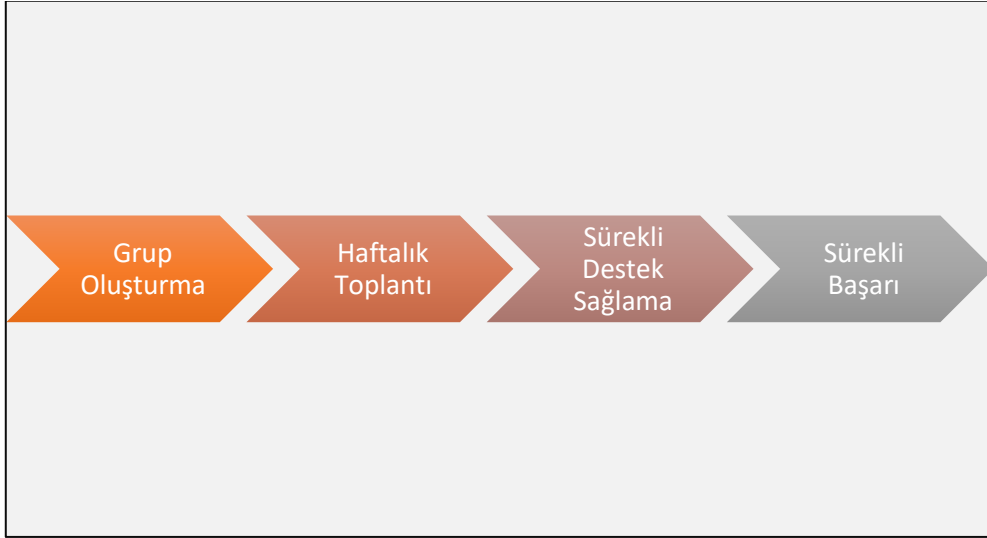
Türkiye Grameen Mikrokredi Programı ile hedeflenmekte olan amaç ülkemizdeki yoksulluk seviyesini olabildiğince en aza indirebilmektir. Burada ihtiyaç sahiplerine öncelikle de toplumdaki kadınlara imkânlar sunarak herhangi bir güvence veya kefil aramaksızın işlerini kurmalarına yardımcı olarak yoksulluğun önüne geçmek hedeflenmektedir. Projeye dâhil edilen üyeler yani kadınların birbirini tanıyor ve yakın mesafelerde oturuyor olması 5 kişiden oluşması gerekmektedir. Bu üyelerden bir başkan ve yardımcısı seçilmektedir. Seçilen başkan haftalık yapılan toplantılara üyelerin eksiksiz katılmalarını TGMP ile sağlanacak olan iletişimin sürdürülmesini düzenlemektedir.

Türkiye Gameen Mikro Kredi Programı tarafından 500-2000 TL arasında krediler verilmektedir. Grameen Bank'ın birtakım özellikleri bulunmaktadır:

- Güven odaklı samimi bağlantılar kurulmaktadır.
- Bankanın söz sahibi büyük oranla yoksul kesimden oluşmaktadır.
- Sağlanan bütün karlar sadece yoksul kesime dağıtılmaktadır.
- Grameen Bank üyelerine buldukları yoksulluğa yardım sağlamak için kolay kredi imkânları sunmaktadır.
- Normal bankaların istediği kefil verme, teminat gösterme zorunluluğu sistemi uygulanmaktadır.
- Merkez şube ve bu merkeze bağlı faaliyet yürüten şubelerden oluşan bir kurulumu bulunmaktadır.

- Güvene dayalı bir sistem uygulandığı için herhangi bir yazılı belge imzalanmaz.
- Sistemin amacı özellikle yoksul kadınlara kredi fırsatı sunarak iş kurmalarına destek olabilmektedir.
- Birincil hedef kitlesini yoksul kadınlar oluşturmaktadır.
- Geleneksel banka sisteminde şubeye giderek işlem yapılması gerekirken, burada banka çalışanları kredi talebi olan insanların bizzat ayağına gitmektedir.
- En az 5 kişiden oluşturulan üyelere finansal hizmet sağlanmaktadır.
- Üyeler almış oldukları mevcut krediyi geri ödemediği ikinci bir kredi alamazlar. Bunun için mevcut kredinin ödenmiş olması gerekmektedir.
- Ailelerdeki çocukların eğitimine daha düzgün bir yaşam biçimine destek olunmaktadır.
- Alınan krediler haftalık taksitler halinde tahsil edilmektedir.

Tablo 3. TGMP’NİN BAŞARI MODELİ

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

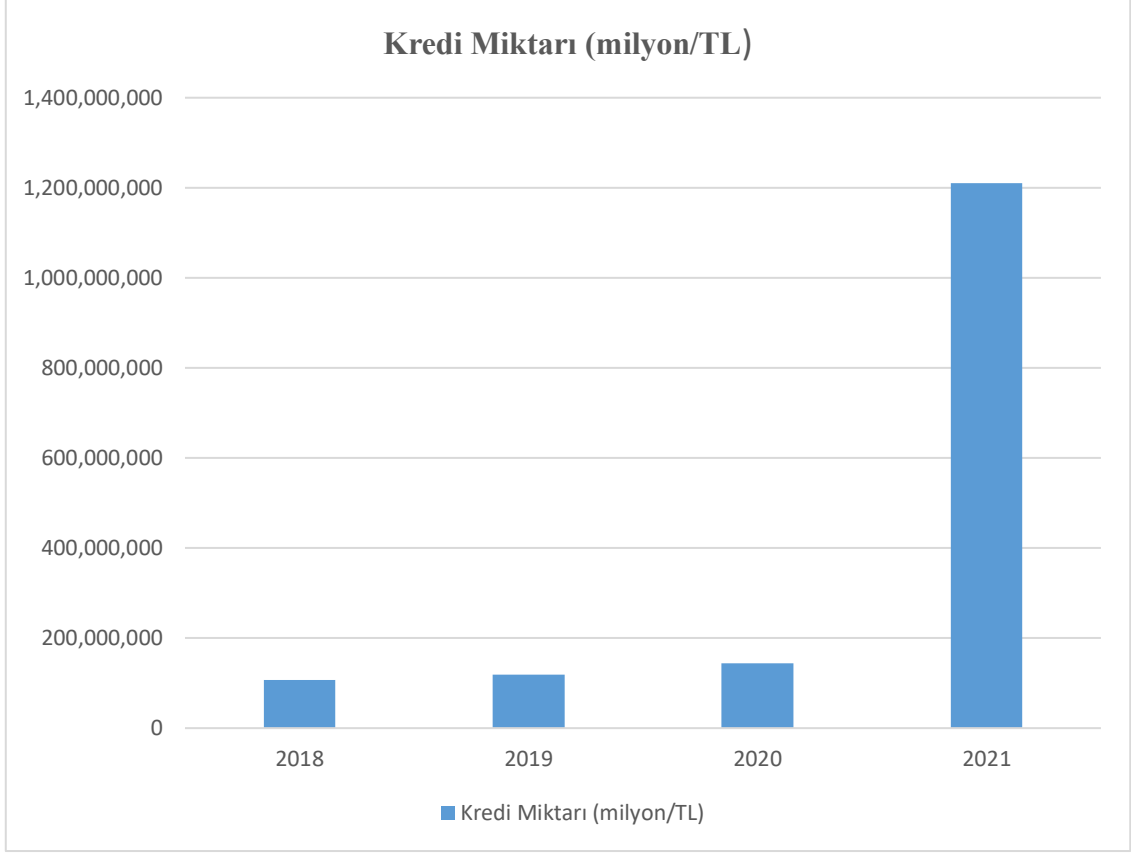
Tablo 4. TGMP'nin Verdiği Kredi Miktarları

2018	32.024 kadına 107.194.960 TL kredi dağıtılmıştır.
2019	33.682 kadına 118.521.084 TL kredi dağıtılmıştır.
2020	36.799 kadına 143.688.169 TL kredi dağıtılmıştır.
2021	50.000 kadına 200.000.000 kredi dağıtılması hedeflenmektedir.

Kaynak: (2018, 2019, 2020).

Türkiye Grameen Mikrofinans Programı'nın son dört yıl içerisinde dar gelirli yoksul kadınlara vermiş oldukları mikro kredi miktarları aşağıdaki grafik üzerinde de gösterilmektedir.

Şekil 3. Verilen Kredi Oranları

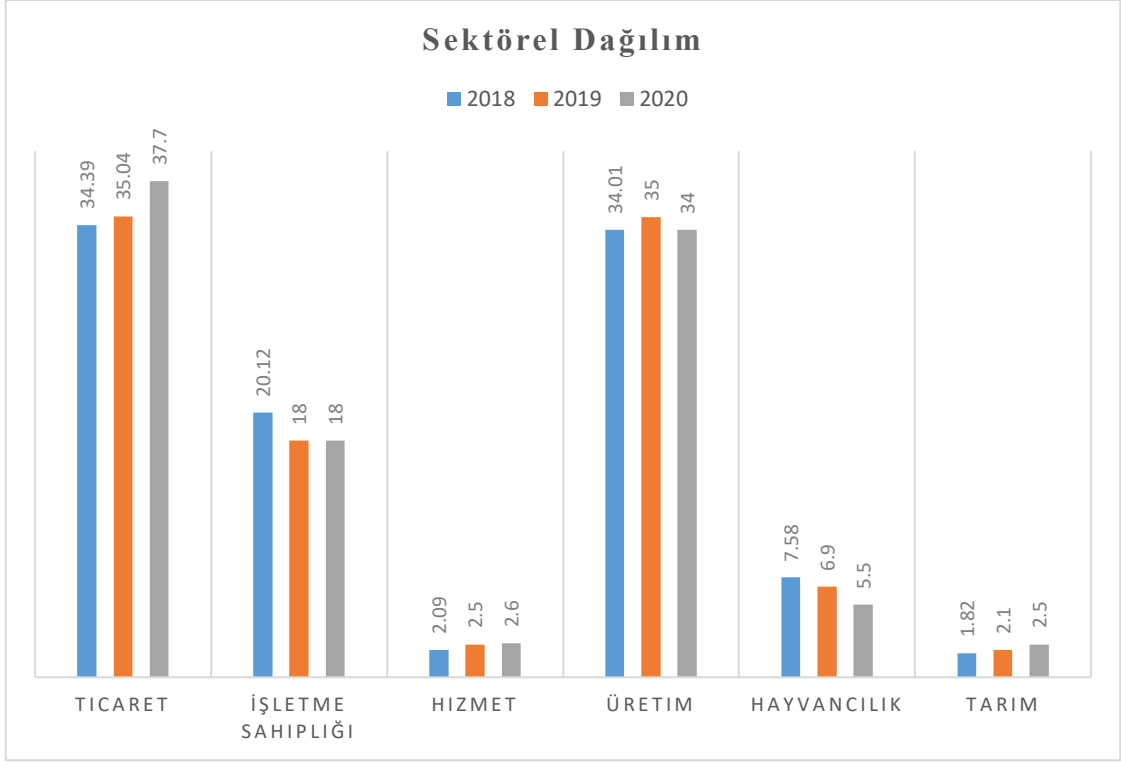

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

2018-2021 yılları arasında TGMP tarafından verilen kredi miktarları incelendiğinde 2018 yılında 107.194.960 TL, 2019 yılında 118.521.084 TL, 2020 yılında 143.688.169 TL kredi verildiği görülmektedir.

2021 yılında ise 50 bin kadına 200 milyon mikro kredi vermeyi hedeflemekte olan Türkiye Grameen Mikrofinans Programı Kasım 2021 verilerine göre 1.210.901.210 TL değerinde mikro kredi dağıtımını gerçekleştirmektedir.

Şekil 4. Türkiye Grameen Mikrofinans Programı Girişimcilerine Ait Kredi Dağılımı(2018-2019-2020)

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Türkiye Grameen Mikrofinans Programı'nın girişimcilerine verdiği krediler sektörel alanlardaki dağılımlarına bakıldığında son üç yıl içerisinde farklılıklar görülmektedir.

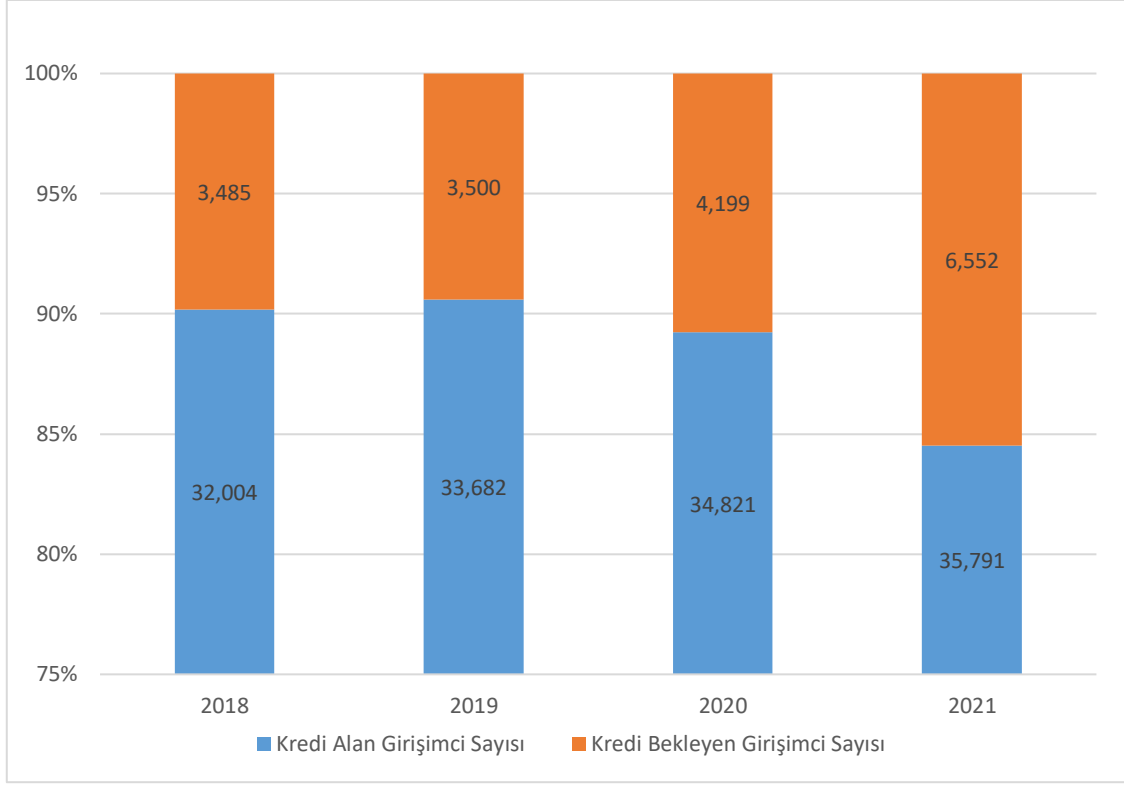
2018 yılında ticaret sektörü için % 34.39, işletme yöneticiliği için % 20.12, hizmet sektörü için % 2.09, üretmek ve pazara sunmak için % 34.01, hayvancılık sektörü için % 7.58 ve tarım sektörü için % 1.82 oranında kredi dağılımı olduğu görülmektedir.

2019 yılında ticaret sektörü için % 35.04, işletme sahipliği için % 18, hizmet sektörü için % 2.5, üretim sektörü için % 35, hayvancılık için % 6.9 ve tarım sektörü için % 2.1 oranında kredi kullanılmaktadır.

2020 yılındaki verilere bakıldığında ise ticaret sektörü için % 37.7, işletme yöneticiliği için % 18, hizmet sektörü için % 2.6, üretmek pazara sunmak için % 34,

hayvancılık sektörü için % 5.5, tarım sektöründe kullanılması için ise % 2.5 oranında üye girişimcilere mikro kredi kullandırıldığı görülmektedir.

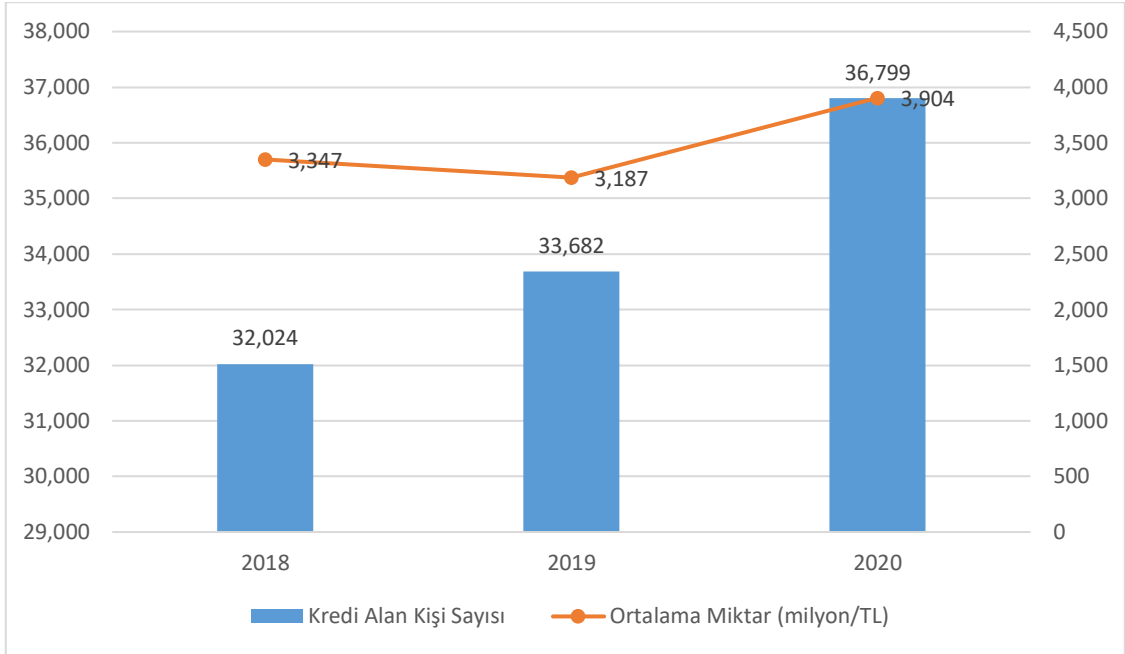
Şekil 5. TGMP Yıllara Göre Girişimci Sayısı

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Türkiye Grameen Mikrofinans Programı'nın 2018 yılında 32.004 kredi kullanan ve 3.485 henüz kredisini almamış olan toplamda 35.509 kişiden oluşan üyesi bulunmaktadır. 2019 yılında ise 33.682 kredi almış ve 3.500 kişinin ise kredi beklediği toplamda 37.182 kişiden oluşan mevcut üyesi olduğu görülmektedir. 2020 yılına bakıldığında 34.821 kişinin mikro kredi kullandığı ama 4.199 kişinin beklemede olduğu toplamda 39.020 kişilik üyesi bulunduğu görülmektedir. 2021 yılındaki verilere bakıldığında ise 35.791 kişiye mikro kredi kullandırıldığı 6.552 kişinin ise mikro kredi talebinin beklemede olduğu toplamda 42.343 mevcut üye sayısı olduğu görülmektedir.

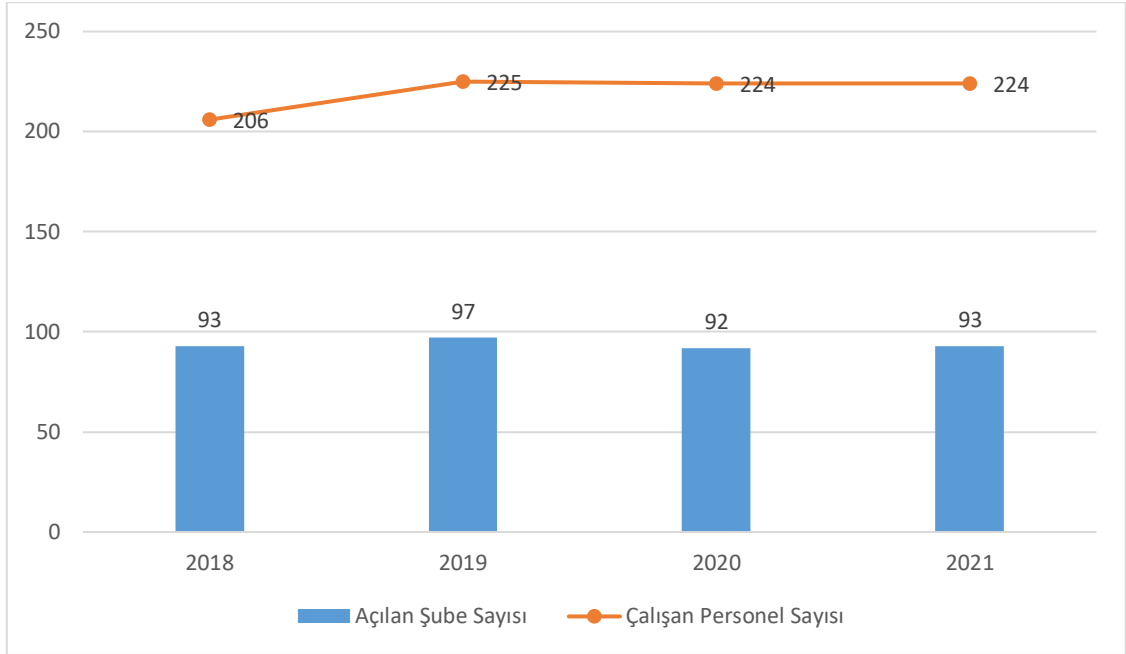
Şekil 6. Yıllara Göre Girişimci Kadın Başına Düşen Ortalama Kredi Miktarı

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Türkiye Grameen Mikrofinans Programı'nın verdiği mikro kredilerin ortalama miktarlarına bakıldığında grafikte de görüldüğü gibi 2018 yılında 32.024 kişiye ortalama 3.347 TL mikro kredi, 2019 yılında 33.682 kişiye ortalama 3.187 TL ve 2020 yılında ise 36.799 kişiye ortalama 3.904 TL oranında mikro kredi payı düştüğü görülmektedir.

Şekil 7. TGMP Yıllara Göre Şube ve Çalışan Sayıları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

TGMP'nin son dört yıl içerisindeki açılan şube ve çalışan personel sayılarına bakıldığında 2018 yılında 93 şubede 206 çalışanı, 2019 yılında 97 şubede 225 çalışanı, 2020 yılında 92 şubede 224 çalışanı ve son olarak 2021 yılında ise 93 şubede 224 mevcut çalışan kapasitesi olduğu görülmektedir.

Türkiye Grameen Mikrofinans Programının yıllar içerisinde son 10 yılı baz alındığında % 6.67'lik bir oranla bünyesindeki çalışan personel sayısında artış görülmektedir.

Mikro kredi çalışmaları için Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun yasal bir yapı oluşturulması için faaliyetlerin sürdürüldüğü bilinmektedir. Bunun içinde 16 Mayıs 2003 yılında BDDK bünyesinde "Mikro Finans Kuruluşları Hakkında Kanun Tasarısı Taslağı" oluşturulmuştur (Özdemir, 2018, s. 65).

Hazırlanan taslağa göre maddeler şunlardır:

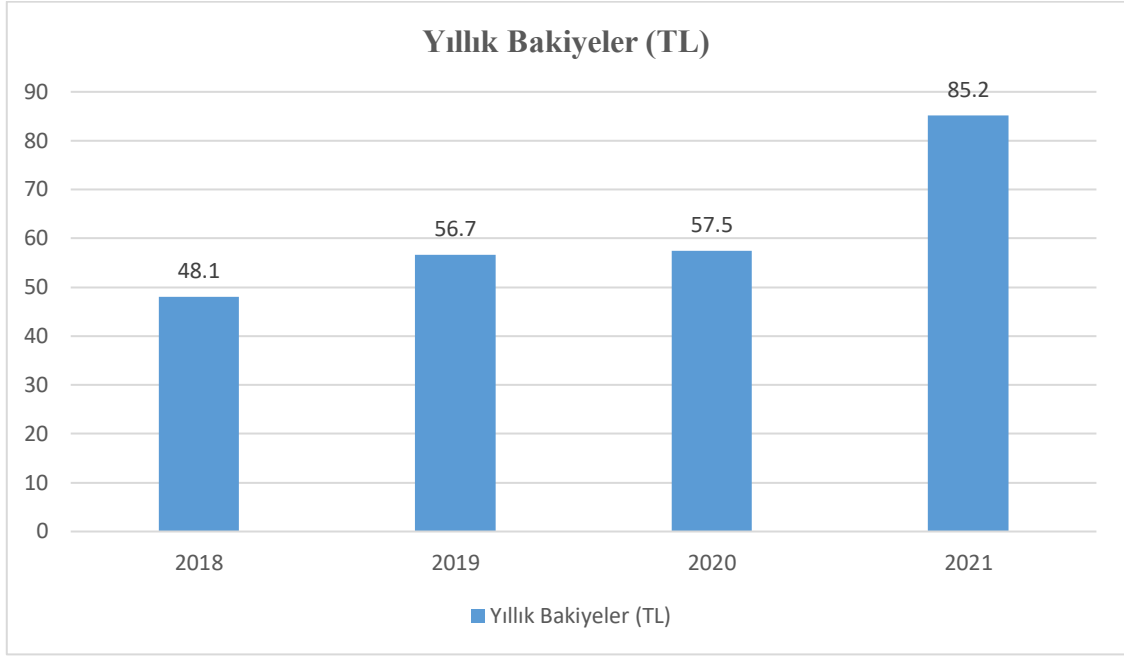
- Vakıfların, kooperatiflerin, partilerin mikro finans sisteminde herhangi bir söz sahibi ya da hak sahibi olmaları yasaklanmaktadır.

- Kurulacak olan mikro finans kuruluşlarında bir tarafın mikro kredi verebileceği, diğer bir tarafın ise hem kredi vereceği hem de mevduat toplayacağı bilinmektedir.
- Toplanan kaynaklar tüzel olarak elde edilen finansal kaynağı aşmayacak şekilde olmaktadır.
- Elde edilen kaynaklar mevduat sigortasından yararlanamamaktadır.
- Hazırlanmış olan taslağa göre hesap açma, defter düzenleme, ortaklık oluşturmak, kart satışı düzenlemek gibi çalışmalar mikro finans kuruluşları yasaklanmaktadır.

Başbakanlığa BDDK tarafından gönderilen kanun taslağı önemli bir faaliyet olarak görülmüş olmaktadır. Ama bu taslağın tekrardan üzerinden geçilip çalışılması için başbakanlık tarafından BDDK'ya geri gönderildiği bilinmektedir.

Ülkemizde 11 Mart 2020 tarihinde ortaya çıkan Covid19 salgınından sonra 20 Nisan 2020'den itibaren Türkiye Grameen Mikrofinans Programı'ndan aldıkları kredileri geri ödemekte zorlanan kadınlara destek olması için " Destek Kredisi " adı altında yeni bir hizmeti sisteme sunmaktadır. Covid19 salgınından etkilenen gelir seviyesi düşük kadınlara 1.200.000 TL, iş sahiplerine ise 1.700 TL civarı kredi fırsatı sunulmaktadır. Yeni bir sistem olarak uygulanmakta olan Destek Kredileri üyelerin sistemde bulunan kredilerine eklenerek verilmektedir. Yeniden bir yapılandırma veya kayıt açma işlemi yapılmamaktadır. Bu çalışma sonucunda kadınlar hem para kazanmış hem de ekonomiye katılmış olmaktadır.

Şekil 8. TGMP Yıllara Göre Mikrokredi Portföyü

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Türkiye Gameen Mikrofinans Progamı'nın yıllık portföylerine bakıldığında 2018 yılında 48.1 milyon TL, 2019 yılında 56.7 milyon TL, 2020 yılında 57.5 milyon TL ve 2021 yılında ise kasım verilerine göre 85.2 milyon TL olduğu görülmektedir.

3.1.1. TGMP Mikrokredi Çeşitleri

Türkiye Gameen Mikrofinans Progamı'nda herhangi bir kar amacı bulunmamaktadır. Ülkemizdeki yoksulluğun azaltılması için mikro kredi imkânları sunulmaktadır. Programın amacı ise yoksul kesimdeki kadınların kendilerine gelir sağlayacağı çalışmalar yapmalarına ve kazandıkları paralarla ailelerine ekonomik destek sağlamalarına yardımcı olabilmektir.

Türkiye Grameen Mikrofinans Programı'nda geleneksel bankacılık sisteminin yürütmüş olduğu şartlara gerek olmaksızın sadece kimlik kartı ile mikrokredi imkanı sağlanmaktadır.

3.1.1.1. Temel Kredi

En fazla 7000 TL kredi sağlanmaktadır. İlk bir ay geri ödeme alınmamaktadır. BSMV hariç %15'lik bir oranla 48 haftada tahsil edilmektedir.

3.1.1.2. Girişimci Kredisi

Sistemde kendini göstermiş, vergi mükellefinden yararlanan yoksul ailelerin kullandıkları kredinin yanı sıra en fazla 7000 TL'lik bir meblağ 48 haftalık taksit için sunulmaktadır.

Mesela; 5000 TL borcu olan kişi her hafta 105 TL öder ise 48. haftada 5040 TL ödeme yapmış olur.

3.1.1.3. Hayvancılık Kredisi

26 haftada taksitlendirilerek en fazla 2000 TL'lik bir kredi verilen mikro kredi çeşididir.

3.1.1.4. Sosyal Kalkınma Kredisi

Artı bir gelir kaynağı faaliyetinde bulunmaları için kozmetiğe kadar birçok çeşidi bünyesinde barındıran kredi çeşididir. 46 haftalık bir zaman içinde BSMV hariç % 10 hizmet bedeliyle kredi sağlanmaktadır.

3.1.1.5. İletişim Kredisi

Yoksul ailelerin iletişim imkânlarına ulaşması için verilen kredi sistemidir. Bu krediyle bir telefon alan kişiler krediyi 46 haftada geri ödeme yaparlar.

3.1.1.6. Gelişim Kredisi

Sistem üzerinde 5 yıl ve üzerinde kredi kullanan kişilere en az 5000 TL, en fazla 7000 TL kredi verilmektedir. BSMV hariç % 10'luk bir bedel oranıyla 46 haftada geri ödemesi yapılmaktadır.

Örneğin; 6000 TL kredi bulunan bir kişi her hafta 135 TL ödeme yapar ise 46 haftada 6210 TL ödemiş olur.

3.1.1.7. Başlangıç Kredisi

Mikro finans sistemini hiç duymamış olan ve herhangi bir iş kurma niyetinde olan yoksul kişilerin mikro finans sistemine daha çabuk adapte olabilmeleri sağlanmaktadır.

En fazla 1500 TL kredi sağlanan ve 33 haftada taksitlendirilerek tahsil edilen ayrıca Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinden muaf tutularak % 5'lik bir bedelle sağlanmakta olan kredi çeşididir.

3.1.1.8. Faaliyet Kredisi

En fazla 5000 TL kredi verilmektedir. Banka ve Sigorta Muamelelerinden muaf tutulmaktadır. BSMV hariç %10'luk bir bedel oranıyla 40 haftada geri ödenmektedir. Örneğin; 3000 TL'lik kredi alan üye haftalık 75 TL geri ödeyerek 40. haftada 3000 TL ödeyerek krediyi tamamlamış olacaktır (TGMP, 2021).

3.1.2. Diğer Hizmetler

3.1.2.1. Mikro Sigorta

Ölüm ve sakatlık sonucunda üyelerin yılda sadece 8 TL ödeme yapması sonucunda 10.000 TL teminat alınan sigorta sistemidir.

3.1.2.2. Mikro Konut Sigorta

Doğal afetler (yangın, sel vb.) sonucu meydana gelen zararları üyelerin sadece 12 TL ödeme yaparak, ev sahiplerini 15.000 TL, kiracıları 10.000 TL sigortalayan sistem olmaktadır.

3.1.2.3. Gönüllü Tasarruf

Yoksul kesimdeki kadınların kendileri için oluşturulan gönüllü tasarruf hesaplarına her hafta sadece 1 TL bağışlamalarını isteyen sistem olarak bilinmektedir (TGMP, 2021)

3.2. TGMP'NİN UYGULADIĞI POLİTİKALAR

3.2.1. Aşırı Borçluluk Politikası

Türkiye Grameen Mikrofinans Programı'nın uygulamakta olduğu politikalarındandır.

TGMP bünyesinden alınan kredilerin geri ödemeleri genellikle zamanında ve aksatılmadan yapılmaktadır. Bu sebepten dolayı aşırı borçluluk durumu söz konusu değildir yani oldukça düşüktür. Zamanında yapılmayan kredi taksitleri içinde TGMP çalışanları ödemelerin zamanında gerçekleşebilmesi için çalışmalar yürütmektedir.

Mikro kredi alanında finansal destek sağlayan ilk kuruluş Maya, ikinci kuruluş ise TGMP' dir. İkinci kredilerin verilebilmesi için ilk kredilerin ödenme durumuna bakılarak verilmektedir.

3.2.2. Hizmet Bedeli Politikası

TGMP mevcut giderleri için üyelerinden hizmet karşılığını alan bir sistemi bulunmaktadır. Alınan bedellerden kar amacı güdülmemektedir. Üyelere daha uygun hizmetler sunabilmeleri için kullanılmaktadır. Ayrıca kurum tarafından alınan bu paralar faiz değildir. Bu durumda T.C. Diyanet İşleri tarafından fetva yoluyla açıklanarak kaydedilmektedir.

Yüzdelik dilim bazında ele alınırsa, düşük meblağlarla sağlanan kredilerin maliyetleri, yüksek kredi maliyetlerine oranla daha fazla olduğu bilinmektedir. Hizmet bedelleri ödenme zamanlarına ve kredi miktarlarına göre farklılık göstermektedir.

3.2.3. Gizlilik Politikası

Türkiye Grameen Mikrofinans Programı bünyesinde personellerin, üyelerin, gönüllü kişilerin bilgileri, finansal veriler kesinlikle gizlidir ve müdürün bilgisi ve izni olmadan hiç kimseye bilgi verilmemektedir. Bilgilerle ilgili konuşmaların duyulmamasına, paylaşılmamasına özellikle dikkat edilmektedir.

Personellerin işten ayrılma gibi durumlarda gizli bilgilere ait her şeyi aletler, belgeler vb. herşeyi geri vermektedir. Gizlilik şartlarına uyulmadığı takdirde sorumlu kişinin işine son verilmektedir. Bunun yanı sıra uzaklaştırma ve disiplin cezasıda uygulanmaktadır.

3.2.4. Kredi Politikası

Türkiye Grameen Mikrofinans Programı bu politikayı mevcut üyelerinin almış oldukları kredilerin geri ödemelerini yapmayan kişilerden dolayı oluşabilecek riskli durumları en aza indirebilmek için uygulamaktadır. Krediler sadece yoksul kadınlara TGMP yönetimi tarafından verilmektedir.

Üyelerin kredi alabilmeleri için şartlara uygunluk göstermeleri gerekmektedir. 5 kişilik grup olması ve aynı yerleşim yerinde yaşıyor olmaları gerekmektedir. Kiracı olanlarda sistem için uygun sayılmaktadır.

Türkiye Grameen Mikrofinans Programı'nda kredi alan kadınlara öncelik olarak 48 haftalık taksitle 1000 TL'lik bir kredi sunulmaktadır. Geri ödemeler haftalık olduğu için ortalama 20 TL'lik bir haftalık ödeme tutarı bulunmaktadır. Yürütülmekte olan

tüm süreçlerin kontrol ve takibi için Likom yazılımı denilen bir sistem kullanılmaktadır.

Genel merkez tarafından faaliyet gösterilmektedir.

Ödenmeyen krediler durumunda TGMP çalışanları kredi alan üyeleri bizzat evlerine giderek ödemeleri aksatmamaları için ısrarcı olmaktadır. Bölge ve şube müdürleri kredi riskini daha düşük seviyede tutmakla sorumlu kişiler olmaktadır.

3.2.5. Kredi Yönetimi Politikası

- Sistem üzerinden kredi alacak olan üyelerin mevcut bir iş fikirlerinin bulunması gerekmektedir.
- Aynı hanede yaşayan kişiler aynı grupta yer almamaktadır.
- Farklı gruplarda bulunabilmektedir.
- Sadece kadınlardan oluşturulan bu gruplara mevcut sistem ve tahsilatlar için eğitimler uygulanmaktadır.
- Verilen krediler haftalık olarak üyelerden geri tahsil edilmektedir.
- TGMP'den kredi alan üyeler o haftada paralarını kullanmazlarsa kullanıncaya kadar verilen kredinin hesapta tutulması zorunludur.
- Kredilerin haftalık olarak düzenli şekilde geri ödenmemesi, verilmekte olan eğitimlere ve toplantılara düzenli katılımların sağlanmaması durumunda üyelere başka kredi fırsatları sunulmamaktadır.

3.2.6. Provizyon ve Borç Silme Politikası

Provizyonlar Yönetim Kurulu tarafından kontrol edilmektedir. Provizyon politikası ile kredilerden kaynaklanan zararlar uygun hale getirilmektedir. Dağıtılan krediler genellikle zamanında geri tahsil edilmektedir. Bu yüzden de geri ödemeler %100'e yakındır. Herhangi bir aksama yaşanmamaktadır. Ancak bazı durumlarda ödemelerde gecikme yaşanmaktadır. Bunun içinde TGMP çalışanları üyeler ile bizzat ilgilenmektedir. Gecikme yaşanan ödemelerdeki açığı kapatmak için fon tutulmaktadır. Tutulan bu fonlar sadece eksik ödeme açıklıklarını kapatmak için kullanılmaktadır. Bu fonlar ise dışarıdan sağlanan bağışlar yardımıyla toplanmaktadır. Provizyonlar yıllık olarak yönetim tarafından düzenlenmektedir.

3.3. KADIN EMEĞİNİ DEĞERLENDİRME VAKFI (KEDV)

Gelir seviyesi düşük olan yaşam alanlarındaki kadınlara ve ailelere, kadınların ekonomik açıdan belirli seviyeye çıkmaları için faaliyetler yürütmekte olan Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV) 1986 yılında kurulmuştur. Bu kurumun herhangi bir kar amacı bulunmamaktadır. Kadınlar ve çocukları için Kadın ve Çocuk Merkezi adında işletmelerin kurulmuş olduğu bilinmektedir.

Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı İstanbul'da gelir seviyesi düşük olan 100 kişiden oluşan kadınlara ilk olarak 1995-97 yılında kredi imkânı sağlamıştır. Verilen bu kredilerin geri ödenmesi % 100'e yakın bir oranda geri tahsil edilmiştir. İlerleyen yıllarda ise KEDV mikro finans projesini 2002 yılında Maya adıyla kurarak gerçekleştirmektedir (Kaygın & Güven, 2013, s. 198).

Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı vermiş olduğu eğitimlerle kadınların almaları gereken eğitimleri onlara sağlayarak aynı zamanda danışmanlıklarını da yapmaktadır. Kadınların hali hazırdaki tecrübe ve bilgilerine bakılarak onlara göre en uygun iş alanlarına yönlendirilerek istihdam edilmeleri sağlanmaktadır. Bireysel olarak da iş yaşamına girmek isteyen kişilere KEDV aynı zamanda ürünlerini geliştirip pazarlama, rapor tutma gibi konularda da destek olmaktadır. Fakat gelir seviyesi düşük olan kadınların kendi işlerini kurmaları yönünde finansal eksiklikleri bulunmaktadır. Gereken sermayeyi ise klasik bankalardan şartlardan dolayı alamamaktadır. Bu durumdan dolayı ise KEDV ilk mikro kredi çalışmasını bankalardan kredi alamayan kadınların istekleri doğrultusunda vermiş olmaktadır. Böylece iş kurmak isteyen her kadının finansal sıkıntılarına çözüm yaratmış olacaktır.

Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı 1986'dan beri yoksulluğun oluşmasına fayda sağlamak için öncelikle kadınlara imkânlar sunarak destek vermektedir. KEDV kadınlar için üç önemli program uygulamaktadır. Bunlar;

- En alt seviyedeki kadınları güçlendirmek ve kooperatifleştirmek.
- Kadınların toplumda ve ekonomik alanda güçlenmesine olanak sağlamak.
- Kadınları olabilecek afet ve göç durumlarında güçlü olabilmelerini sağlamak.

KEDV yürütmüş olduğu faaliyetleri daha çok duyurabilmek için özel sektörlerle, üniversite ile kamu vb. kurumlar ile irtibat halinde bulunmaktadır.

Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı'nın birkaç ilkesi bulunmaktadır. Bunlar;

- Kadınlara saygı duyulur, onların geri plana atılmasına izin vermez.

- Yürütülen bütün faaliyetler yoksul kadınların gücüyle yön alır.
- Ortaya çıkan bütün sıkıntıların ortak bir şekilde olumlu sonuç alacağına inanır ve birçok kurumla ortak faaliyetlerde bulunur
- Yoksul kadınların yaşam tecrübeleriyle yine kendi ayakları üzerinde durup güçleneceklerine inanılır.

3.3.1. Nahıl

1986 yılında kurulan Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı tarafından 2003 yılında iktisadi işletme niteliğinde kurulmuş olan nahıl gelir seviyesi düşük olan kadınların, kendi çabaları sonucunda üretmiş oldukları ürünleri pazara sunarak gelir kaynaklarında süreklilik oluşturmak amacıyla kurulmaktadır.

Nahıl bünyesinde ele edilen gelirler ile yine KEDV aracılığıyla faaliyet göstermekte olan Çocuk Merkezi'nde çalışmalar yürütülmektedir. Nahıl ile birlikte gelir seviyesi düşük olan kadınlar toplum içerisinde kendilerine bir yer edinerek devamlılık sağlamaktadır. Üreten kadınlar ve mevcut müşterilerin ortak noktası olan Nahıl ikinci el ürünlerinde satışını gerçekleştirmektedir. Kadınlara üretebilmeleri için mikro finans sağlamaktadır. Ülkemizde bu alanlardaki çalışmaları ilk defa KEDV yapmaktadır.

Ülkemizde bulunan nahıl şubeleri İzmir, Mardin ve İstanbul'da 2 şube olmak üzere 4 şube olarak faaliyet yürütmektedir. İstanbul'daki şubelerde kadınlar ikinci el eşyalar, giysi, kitap, takı vb. ürünlerin satışı gerçekleştirilmektedir.

Mardin'deki şubede orada yaşayan yerli kadınlarca üretilmekte olan el yapımı sabun, hamam ürünleri ve o yöreye özel olarak üretilen ürünlerin satışı yapılmaktadır.

3.3.2. Maya

Ülkemizde dar gelirli kadınların toplum içerisinde ekonomik durumlarını yükseltebilmeleri amacıyla 1986 yılında KEDV tarafından kurulmuştur. Gelir seviyesi düşük kadınlar doğrultusunda çalışmalar yürütmekte olan Maya işletmesi çocuklara yönelik eğitimler, afet durumlarına yönelik o bölgelerde çalışmalar kadınların desteklenmesi gibi durumlarda çalışma faaliyetleri yürütülmektedir.

2002 yılında çalışmalarına başlamakta olan KEDV ilk zamanlarda istediği başarıyı sağlayamamaktadır. Bu durumun etkilerinden olan Maya'nın yaşanan kriz

sonucunda finans piyasasına adım atmış olması etkilemektedir. Bankalardan kredi talebine yaklaşmayan kişiler Maya bünyesine üye olma konusunda geri planda durmaya başlamışlardır. Bir başka husus ise kadınların yapmış oldukları işlerde çoğunluk kesimin kayıt dışı çalışmalar yürütüyor olması bilinmektedir. Kayıt dışı yapılan işlerin ortaya çıkma riski Maya'dan kredi alacak olan kişileri tedirgin etmektedir. Daha sonraları basın yoluyla yapılan tanıtımlar sayesinde Maya programından kredi talebinde bulunma oranlarında artışlar meydana gelmektedir. Üyeler kendi kredi borçlarının yanı sıra diğer üyelerin borçlarından da sorumlu tutulmaktadır. Böylece üyeler arasında bir dayanışma ve yardımlaşma olgusu oluşmaktadır. Oluşan bu olguyla ise Maya'nın risk seviyesinde azalış oluşmaktadır.

Tablo 5. Maya İşletmesi Tarihçesi

1995 ve 1997 yılları Mikro kredi projeleri uygulandı.
Ocak 2002 2. Pazar araştırması yapıldı.
Haziran 2002 Maya İşletmesi kuruldu.
Ağustos 2002 Kocaeli ilinde ilk kredi verildi.
Haziran 2003 İstanbul ilinde kredi verildi.
Ağustos- Eylül 2003 Microsa ve Afrika Pazar araştırması yapıldı
. Kasım 2003 Bireysel kredi verildi.
Ağustos 2004 Düzce ilinde ilk defa kredi verildi.
Kasım 2005 Sakarya ilinde kredi verildi.
Aralık 2006 Piyasa araştırması- İş planı oluşturuldu.

Ocak 2008 YBS (Yönetim Bilişim Sistemleri) sistemine geçildi.
Mart 2008 HSBC bankası kredi sözleşmesi yapıldı.
2009 İstanbul - Kartal Belediyesiyle ortaklık imzalandı.
Mart 2010 Grameen- Jameel işbirliği imzalandı. Eskişehir ili ile işbirliği yapıldı.
Temmuz 2010 Eskişehir ilinde kredi verildi.

Kaynak: (Seçil, 2016, s. 90).

Maya işletmesi kurulumundan sonra ilk fonu 1 milyon \$ olmaktadır. Bu fonun bir kısmı bağışlardan sağlanmıştır. Diğer yarısı ise yerli-yabancı kurumlardan kredi olarak alınmıştır. Bu süreçteki şartlar 2005 yılında koşullu kredi de bağış olarak alınmıştır (Ateş & Öğütöğulları, 2012, s. 46).

Destek işletmesi olan Maya'nın yapmış olduğu çalışmalar bir program direktörüne bağlı olmaktadır. Direktöre bağımlı olarak çalışan şube müdürü, muhasebe sorumlusu, operasyon ve eğitim sorumlusu olarak da üç ayrı birim bağlı olarak çalışmaktadır. Başka bir birim olan saha görevlileri ise sadece müdüre bağlı olmaktadır. Maya İşletmesi, Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Maliye Bakanlığı tarafından kontrol edilmektedir. İşletmeye sağlanan fon gelirleri için Maya bağışçı kurumlara üç ayda 1 finansal rapor sunmaktadır.

Maya'nın kadınlara sunmuş olduğu mikro kredilerle genellikle üretim, hizmet, giysi, dikiş, yiyecek, içecek, el işleri gibi alanlarda girişimci kadınlar kendi işlerini yürütmektedir. Üretilen ürünlerin büyük bir çoğunluğu el yapımı ürünlerden oluşmaktadır. Ürünlerin satışları pazarda, tezgâhlarda ya da kadınların bütçelerine göre kiralamaş oldukları iş yerlerinde pazara sunulmaktadır. Maya'da mikro kredi sisteminde olduğu gibi geleneksel bankalardan kredi alamayan düşük gelirli kadınlara gelir sağlamayı amaçlamaktadır. Kadınlar arası dayanışmanın süregeldiği Dayanışma Gruplarına finansal destek sağlamaktadır. Gruplara sağlanan krediler 1 vadeli olarak aylık bazda geri tahsil edilmektedir. En çok verilen kredi miktarı 900 TL olmaktadır.

Maya 'da kredi alma süreci oldukça basitleştirilmektedir. Bunun için kredi alacak olan kadınlar önce Maya ile iletişime geçmektedir. Maya'nın müşteri temsilcileri tarafından toplantılar düzenlenmektedir. Toplantılarda kredi sistemi hakkında detaylı bilgilendirmeler yapılmaktadır. Sağlanan üyeler tarafından bir başvuru formu doldurularak bir bilanço oluşturulmaktadır. Kime ne kadar miktarda kredi sağlanacağı ve ne kadarlık bir vadede verileceği yapılacak işin kapasitesine göre belirlenmektedir. Maya 'ya alınan üyelerden bir kefil şartı aranmasa bile verilen kredinin geri tahsilatı için güven oluşturabilmek adına üyelerin Dayanışma Grubu oluşturmaları gerekmektedir. Bu gruplar en az 3 kişiden ve birbirlerini tanıyan kişiler olmaktadır. Verilen krediler üye kadınlarca sadece kurulacak iş için kullanılması zorunlu olmaktadır. Bütün aşamaları yerine getiren üyelere on beş gün içerisinde kredi sağlanmaktadır.

3.3.2.1. Maya Mikro Kredi Çeşitleri

Maya işletmesi bünyesine almış olduğu kadınlara 3 farklı aşamada kredi imkânı sunmaktadır. Verilen kredilerde miktar ve geri tahsil edilme zamanları farklılıklar göstermektedir. Sunulan krediler şu şekildedir:

- Maya Biz (Dayanışma Grup Kredileri)
- Maya Ben (Bireysel Krediler)
- Maya Aile İhtiyaç Kredileri)

Maya Biz: Maya' dan kredi talep edebilmek için bir iş fikrinin olması gerekmektedir. Üye olan kadınlara gelir sağlayıcı nitelikte olması gerekmektedir. Verilmekte olan krediler 100-900 TL arasında farklılık göstermektedir. Bir grup kredisi olduğu için en az 3 kişiden ve birbirini tanıyan kadınlardan oluşmaktadır. Her üye grubundaki diğer kişinin de borcundan sorumlu tutulmaktadır. Krediler yaklaşık 1 yıl vadeli olacak şekilde verilmektedir. Geleneksel bankalarda bulunan kefil sistemi yerine her bir grup üyesi birbirinin teminatı görünmektedir. Yani sosyal teminat uygulanmaktadır. Alınan Dayanışma Grubu kredisinin geri ödemesi bittiğinde önceden başvuru yapılan kredilerin %10'luk dilimi grup hesabına aktarılmaktadır.

Maya Ben: Bireysel kredi ilk olarak 2003 yılında verilmiştir. Burada da amaç bir iş kurarak devamlılığını sürdürebilmektedir. Bu yönde çalışmalar yürütülmektedir. 2000

TL civarında kredi finansı sağlanmaktadır. 1 yıl vadeli bir şekilde geri alınmaktadır. Grup kredisinden farklı olarak geleneksel bankalarda karşılaşılan kefil sistemi burada uygulanmaktadır. Bunun nedeni ise herhangi bir grup mantığı olmamasıdır. Teminat olarak değerli eşyalar, araç gibi eşyalar teminat sayılmaktadır. Bir başka unsur olarak üyeler eğer grup kredi almış ise aynı zamanda bireysel krediye de başvuru yapabilmektedir. Kefil göstermek söz konusu olduğu için grup üyeleri kefil gösterilebilmektedir.

Maya Aile: Maya işletmesindeki üye kadınlardan hem grup hem de bireysel kredi alanlar yine ihtiyaç kredi talep edebilmektedir. Bu kredi ihtiyaç durumuna göre ev giderleri, okul, hastane gibi giderleri gidermek için nakit paraya ihtiyaç duyan kadınlara verilmektedir. Krediyi alabilmek için Maya Biz ve Maya Ben kredilerinin geri ödemesinin düzenli yapılması gerekmektedir. İhtiyaç kredisi 100-500 TL arasında farklılık göstermektedir. 6 aya kadar vade imkânı sunulmaktadır. İhtiyaç kredisi içinde bir kefil şartı aranmaktadır. Bu kefiller Maya' nın vermekte olduğu kredilerin maliyetleri nedeniyle istenmektedir. Bu sebeple bir faiz sistemi bulunmaktadır.

Krediyi almış olan her kadınla direk yüz yüze iletişim kurulmaktadır. Böylece ödemelerde düzenli yapılmaktadır. İhtiyaç sahipleri çalışanlar tarafından saha araştırmaları sonucunda belirlenerek gerekli bilgilendirmeleri yapılmaktadır. Başvurular onaylanırsa verilen kredi hesaba aktarılmaktadır. Bu süreç yaklaşık 1 hafta içinde tamamlanmaktadır.

3.4. TOPLUM GÖNÜLLÜLERİ VAKFI (TOG)

Toplum Gönüllüleri Vakfı'nın 2002 yılında kurulduğu bilinmektedir. TOG ülkemizde genç kesime hitap etmektedir. Onları destekleyerek ve sorumluluk projelerine dâhil olmalarını sağlayarak kişisel gelişime fayda sağlamak amaçlanmaktadır. Gençlere projelerini yapabilmeleri için eğitimler sunulmaktadır. Toplum Gönüllüleri Vakfı'nın mikro kredi ile tanışması HSBC Bankası aracılığıyla TOG gençleri tarafından Samsun'da 2006 yılında gerçekleşmektedir. TOG'a üye olan gençler ihtiyaç sahibi kişileri belirleyerek o kişilere finans sağlamaları için çalışmalar yapmaktadır. Gençlerden bir kısmı mikro kredi sistemini ilk çıktığı yerde Bangladeş'te

yerinde gözleyerek eğitim alabilmişlerdir. Krediler 100-700 arasında değişiklik göstermektedir. Kredi 13 ay vade ile verilmektedir.

TOG tarafından Samsun'da 2008 yılında 50 erkek 21 kadın olmak üzere 19 grup kurularak 46.100 TL değerinde kredi finansı sağlanmaktadır. Devamında ise Kütahya'da 31.500 TL, İzmir'de 1.700 TL'lik bir kredi finansı sağlanmaktadır. Verilmiş olan bu kredilerin geri tahsilatı tamamlanıncaya kadar başka bir kredi finansı sağlanmamaktadır (Seçil, 2016, s. 95).

HSBC 2006 yılında TOG ve TİSVA' da, 2008 yılında da KEDV' de mikro finans çalışmaları yürütürken sistemin devamlılığını, sağlanan krediler kırsal ve kentsel bölgelerde yaşayan insanlar ve lisans mezunu olan genç kesimlere verilmektedir.

3.5. İÇEL EL SANATLARI ve EĞİTİM VAKFI (İÇEV)

İçel El Sanatları ve Eğitim Vakfı Mayıs 2007 yılında Mersin'de mikro finans alanında faaliyetler yürütülmektedir. Çalışmalar Mersin İl Özel İdaresi ile ortak olarak yürütülmektedir. Vakıf İş Geliştirme Merkezi kurarak, bağış yapan tüm kurumlarda bağışları kabul ederek krediye ihtiyaç duyan herkese ulaştırılmasını sağlamaktadır. Bunların yanı sıra verilen kredilerin geri tahsilatı için eğitimler ve iş merkezlerinin yönetimi için toplantılar düzenlenmektedir. İçev bünyesinden kredi alabilmek için;

- İhtiyaç sahibi olmak
- En fazla 5 kişilik gruplar
- Vakfın verdiği eğitime katılım sağlamak
- İşyeri sahibi olmaması
- Sabit bir işi olmaması
- Faaliyete geçirilebilecek bir iş fikri olması gerekmektedir

Vakıf tarafından verilen krediler 500-100 TL arasında verilmektedir. Kredi miktarı ise yapılmak istenen iş fikrine göre farklılık göstermektedir.

3.6. TÜRKİYE EKONOMİ BANKASI (TEB), GENÇ YÖNETİCİ ve İŞADAMLARI DERNEĞİ (GYİAP) ve BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA PROGRAMI (UNDP) İŞBİRLİĞİ

Türkiye Ekonomi Bankası (Teb), Genç Yönetici ve İşadamları Derneği (Gyiap) ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (Undp) ortak çalışması ile ilk defa mikro

kredi çalışmaları başlamaktadır. Bu proje ülkemizde ve dünya genelinde ilk defa uygulanan bir proje niteliği taşımaktadır. Bu uygulama ile ülkemizde 18-35 yaş arası kişilere ihtiyaç dâhilinde mikro finans hizmeti sunulmaktadır.

Projeye “Altın Bilezik” adı verilmektedir. Hedef kitle sıfırdan kendi işini faaliyete geçirmek isteyen ve mevcut işini biraz daha ilerletebilmek için kredi isteyen genç kesimlere hitap etmektedir.

Bursa ve Ankara sistemin uygulamaya geçirileceği ilk iller olmaktadır. Krediler için Türkiye Ekonomi Bankası'nın Ankara ve Bursa'daki şubelerine gidilerek yapılmaktadır. Bir mesleki lise mezunu olan ya da 5 yıllık iş tecrübesi olan kişilere verilmektedir. Yapılmakta olan başvurularda 10.000 TL'lik kredilerde güvence aranmamaktadır. 48 ay vade uygulaması ile geri tahsil edilmektedir.

3.7. MİKRO KREDİNİN TÜRKİYE'DE UYGULANAN ÖRNEKLERİ

3.7.1. Diyarbakır Uygulaması

Mikro kredi uygulaması ülkemizde ilk defa Diyarbakır ilinde 2003 yılında uygulanmaktadır. Haziran 2003 yılında TİSVA' nın ortaklığı ile birlikte uygulamaya geçmektedir. Mikro kredi çalışmaları 1 haftalık eğitimler sonucunda 6 kadına 500 TL'lik kredi imkânı sunulmaktadır. Yaklaşık bir yıl sonra Diyarbakır'da 822 kadına kredi dağıtılmaktadır.

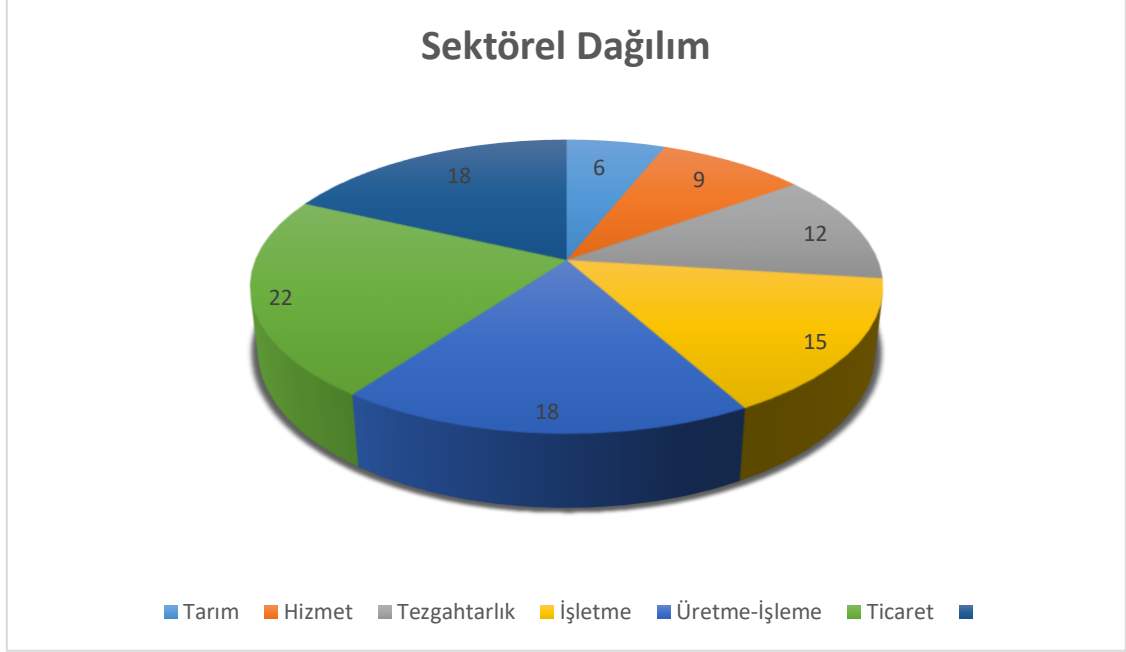
Ülkemizde mikro kredinin ilk defa hayata geçirildiği Diyarbakır ilimiz şube sayısı olarak en fazla şube açılan şehir olmaktadır. Bu şubeler ise Temmuz 2003 tarihinde Sur ve Bismil şubeleri, Temmuz 2005 yılında Bağlar, Eylül 2006 tarihinde Hüsnü Özyeğin Şubesi, Haziran 2007 yılında ise Silvan ve Aralık 2008'de ise Karapınar Şubesi açılmıştır. Hedef kitle klasik banka sisteminin geri planda tutmuş olduğu gelir seviyesi düşük olan kişiler olmaktadır.

Sistemden faydalanmak isteyen düşük gelirli kişilere temel, girişimci ve mücadeleci adında krediler verilmektedir. Bu krediler kredi almak isteyen kişilerin kredi almak istedikleri gerekçeler doğrultusunda onlara sunulmaktadır.

Üyelere sunulmakta olan temel kredi 100-700 TL arasında 5 kişiden oluşan gruplara verilmektedir. Girişimci kredisinde 1000 TL'ye kadar kredi fırsatı sunulmaktadır. Bu kredi daha önce ilk olarak temel krediyi alarak geri ödemesini

başarılı bir şekilde tamamlamış olan kişilere verilmektedir. Son kredi olan mücadeleci kredi ise cinsiyet ayrımı olmadan sokaktaki kişiler tespit edilerek o kişilere 50-100 civarında kredi çeki sunulmaktadır.

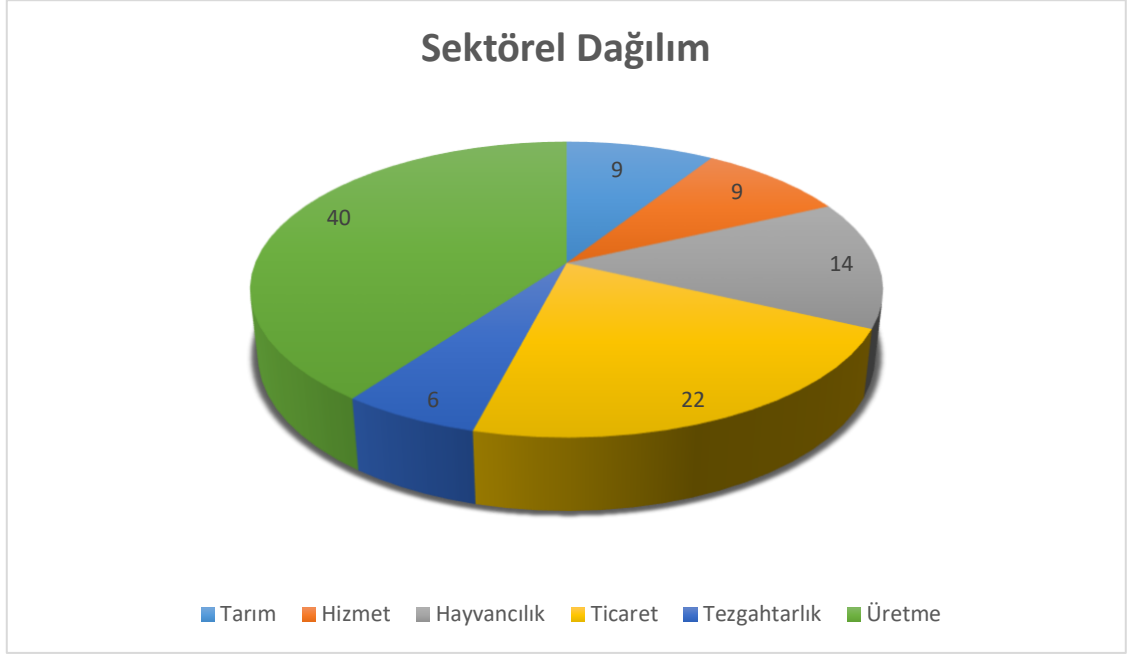
Şekil 9. 2008 Yılında Verilen Kredilerin Dağılımı

Kaynak: (Seçil, 2016, s. 102).

Mikro kredinin ilk defa uygulamaya getirildiği Diyarbakır ilinde 2008 yılında ekip biçmek ve satmak için tarım alanına % 6, hizmet alanına % 9, elde ettikleri ürünleri piyasaya sunarak satmak için tezgâhtarlık alanına % 12, Hayvanların etinden, sütünden ürünler elde edip satarak gelir kazanmak için hayvancılık alanına % 15, İşletme alanına % 18, hem üretip hem işlemek için % 22 ve ticaret işi yaparak kazanç sağlanabilmesi için % 18 oranında mikro krediler verilmiştir.

Şekil 10. 2011 Yılında Verilen Kredi Dağılımı

Kaynak: (Seçil, 2016, s. 104).

Mikro kredinin ilk defa uygulamaya getirildiği Diyarbakır ilinde 2011 yılında ekip biçmek ve satmak için tarım alanına % 9, hizmet alanına % 9, elde ettikleri ürünleri piyasaya sunarak satmak için tezgâhtarlık alanına % 6, Hayvanların etinden, sütünden ürünler elde edip satarak gelir kazanmak için hayvancılık alanına % 14, hem üretip hem işlemek için % 40 ve ticaret işi yaparak kazanç sağlanabilmesi için % 22 oranında mikro krediler verilmiştir.

2008 ve 2011 yıllarında verilen kredi miktarları incelendiğinde tarım sektöründe % 2 artış, hizmet sektöründe aynı oranda ilerleme mevcuttur. Tezgâhtarlık sektöründe % 6 azalış, hayvancılık sektöründe % 1 artış, üretim alanında % 18 artış ve ticaret sektöründe ise % 4 oranında artış yaşandığı görülmektedir.

Mikro kredi sisteminde kredi kullanan düşük geliri olan kadınlar ve bu kadınların aile bireylerine yönelik yapılmış olan bir araştırma sonucunda bazı çıkarımlar oluşmaktadır.

- Türkiye Grameen Mikrofinans Programı ile verilmekte olan krediler sonucunda aileler kazanç sağlamaktadır ve aile arası bağlarda olumlu sonuçlar çıkmaktadır.
- Kazanç sağlanan kurulu iş üzerinden mevcut kazancı arttırabilmek için kredilerle işleri ilerletmenin hedeflendiği görülmektedir.
- Bu tarz yatırım amaçlı alınan kredilerin kullanıldığı zaman çok doğru kullanılmadığı ve başarı sağlanamadığı gözlenmektedir. Bu durumu ortadan kaldırmak için eğitimler verilmesi amaçlanmaktadır. Eğitimler sonrası ise ek krediler sunulmaktadır.
- Kredi alan bireyler aldıkları krediyi bir iş için değilde özel ihtiyaçları için harcadıkları zamanlarda ise geri tahsilatlarda güçlük çekilmektedir.
- Kredi kullanan kadınlar ve aileleri için onların daha dikkatli bir şekilde beslenmeleri için eğitimler verilmektedir.
- Üyeler toplum içerisinde gerekli seviyede yükselmemektedir.
- Toplumsal destek amaçlı ülkede batı kesimdeki durumu iyi seviyede olan kişiler doğuda yaşamını sürdüren gelir seviyesi düşük ailelere destek olmaktadır. Böylece toplum içerisinde işbirliği oluşmaktadır.
- Üyeler tarafından üretilmekte olan ürünler yeni pazarlara sunulmalıdır. Böylece hem TGMP, hem de mevcut kredi kullanan üyeleri başarıya ulaşılabileceklerdir.
- Sonuç olarak yoksulun yoksuluna yardım etmek düşüncesi ile daha fazla insana ulaşmak hedeflenmektedir. Buna bağlı olarak ülkemizin bir yoksulluk haritası oluşturulmaktadır.

3.7.2. İstanbul Uygulaması

Mikro kredi çalışmaları için Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV) ilk çalışmalarını İstanbul'da faaliyete geçirmektedir. Dar gelirli 91 kişiye verilen mikro krediler 200 \$ gibi meblağlarda verilmektedir. Geri ödemeler için ise bir yıldan az vadeler verilmektedir. Yüzde 10 seviyesinde ödemelerde aksaklık yaşanmış olsa da üyeler kredilerinin tamamını ödeyebilmektedirler. 24 ay süren mikro kredi çalışmaları 1999 yılında oluşan Marmara Depremi'nin ardından proje çalışmalarına ara verilmektedir

İstanbul'daki kredi çalışmalarının ardından Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı Maya İşletmesini hayata geçirerek 300 dar gelirli kadına 268.000 TL'lik krediler verilmektedir. Dağıtılan kredilerin % 20'si ürünler için, % 21'i temizlik ve hijyen, %

12'si terzilik, % 6'sı hediye eşya yapımından kendilerine gelir sağlamak için kullanılmaktadır.

Türkiye Grameen Mikrofinans Programı tarafından 2010 yılında Bağcılar'da açılmış olan bir şubesinde 2011 yılında 50.000 TL'lik mikro kredi dağıtılmıştır. Ülkemizde uygulanan mikro kredi çalışmalarına bakılacak olursa yurtdışındaki sisteme göre değişiklikleri bulunmaktadır. Bunun sebebi ise farklı iş alanları ve kısıtlı imkânlar olmaktadır.

3.7.3. Mersin Uygulaması

2007 yılında ilk defa mikro kredi desteği verecek olan İl Özel İradesi bu çalışmaları İÇEV' in ortaklığı sonucunda gerçekleştirmektedir. 7 günde 20 TL ödeme planı oluşturularak 1000 TL'lik kredi dağıtımı yapılmaktadır.

Tablo 6. Mersin'de Dağıtılan Kredilerin Sayısı

<u>Yıllar</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Miktar (TL)</u>
2007	130	130.000 TL
2008	246	246.000 TL
2009	298	298.000 TL
2010	370	310.000 TL
<u>Toplam</u>	1044	984.000 TL

Kaynak: (Seçil, 2016, s. 110).

Mersin'de dağıtılan mikro kredi miktarları yukarıdaki tablo incelendiğinde 2007 yılında 130 kişiye 130.000 TL, 2008 yılında 246 kişiye 246.000 TL, 2009 yılında 298 kişiye 298.000 TL, 2010 yılında ise 370 kişiye 310.000 TL kredi kullandırılmaktadır. Toplamda ise 1044 kişiye 984.000 TL mikro kredi kullandırılmaktadır.

Mikro kredi alan bireyler almış oldukları kredileri takı yapma, ev yemekleri, el işi, ahşap, boyama, salça üretimi, terzilik, kurutulabilecek baharat çeşitleri vb. alanlarda iş kurarak kendilerine gelir getirici çalışmalar yapmaktadırlar. Kadınlara özgüven kazandırılmaktadır. Cinsiyet kısıtlamaları yok olmaktadır. Sosyo-ekonomik alanda belirli bir seviyeye ulaşılmaktadır. Bilinçsiz bir şekilde dünyaya getirilen çocuk oranı gerilemektedir. Çocuklar bir işte çalışmak yerine okuluna gitmektedir.

3.7.4. Kocaeli Uygulaması

Kocaeli’nde verilen krediler için odaklanılan hedef kitle hiçbir geliri olmayan bireylere ufak miktarlarda parasal yönden yardımlar sağlayarak daha verimli kişiler yetiştirilmesi ve mevcut gelir tutarsızlığını en aza indirmek hedeflenmektedir. Bu yüzden de Kocaeli Belediyesi tarafından sosyal destek çalışmaları yürütülmektedir. Kendisine fakirlik belgesi adı verilen belgeyi alan her bireye nakdi, giysi, sağlık alanlarında destekler verilmektedir.

5302 sayılı kanuna göre gelir seviyesi düşük ailelere ve ailelerin sağlık sorunlarına da destek olunması amaçlanmaktadır. Kocaeli’nde mikro kredi çalışmaları Temmuz 2009 yılında İl Özel İrade tarafından ve onların sunmuş oldukları sermaye kaynağı ile hayata geçirilmektedir. Mikro kredi fırsatından yararlanabilmek için 18 yaşında olmak ve 1 yıl kadar bir sürede Kocaeli’nde yaşamış olmak şartı bulunmaktadır.

Klasik banka mevduatına ulaşamayan, aralarında herhangi bir akrabalık kan bağı olmayan ve aynı semtte yaşayan 5 kişilik gruplar kurulmaktadır. Grup üyelerinin kredi sonrasında faaliyete geçirecekleri iş için gerekli bilgi ve donanıma sahip olmaları gerekmektedir. Üyelerden birinin kredisini ödeyememesi durumunda diğer üyelerin ödeme işlemi için sorumluluk alması gerekmektedir.

Mikro kredi alabilmek için bir başka husus ise herhangi bir güvence ve gelir getirici bir sistem olmaması gerekmektedir. Kredi için verilmekte olan eğitimden üyelerin başarılı olması beklenmektedir. Bu arada kredilerin doğru bireylere aktarılması hedeflenmektedir. Geri tahsilat süreci için 50 haftalık bir zaman dilimi verilmektedir. Herhangi bir faiz uygulaması yapılmamaktadır. İlk defa 2010’da 827 kişi kredi kullanma imkânı bulmuştur. Toplamda 1.400.000 TL civarında mikro kredi dağıtımı yapılmıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

1950 ve 1970’li yıllarda mevcut üretimi artırmak için bazı kurum ve kuruluşlar kırsal kesimlerde yaşayan kişilere belli oranda kredi imkânı vermiştir. Genellikle kadınların yöneldiği terzilik, el işleri, dokuma, yemek gibi el emeği gerektiren sektörlerde iş kurmaya çalışan kişilere öncelik sağlanmaktadır. Bu kişilerin herhangi bir geliri ya da birikimi olmadığı için başlangıç olarak küçük krediler verilmiştir. Krediler verilirken beş kişilik birbirini tanıyan insanlardan oluşturulan gruplarla geri ödemelerinde birbirine kefil olabilecek kişiler bir araya getirilmektedir.

Mikro kredi uygulamaları Türkiye’de, Türkiye Grameen Mikro Finans Programı (TGMP)’nin kurulumuyla Diyarbakır’da ilk mikro kredi dağıtımı gerçekleşmiştir. Daha sonraları Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı’nın kurmuş olduğu Maya İşletmesi tarafından dağıtılmış olan mikro kredilerle olumlu sonuçlar sağlanmıştır. Verilen kredilerle sosyo-ekonomik yönde artışlar sağlanması amaçlanmıştır. Uygun koşulların sağlanmasıyla kırsal alanlarda yaşayan daha fazla insan krediden yararlandırılmalıdır.

Krediler genellikle eğitimi okur-yazarlığı olmayan, maddi gücün çok az olduğu kişiler tarafından istenmektedir. Bu durum birçok olumsuzluğu da beraberinde getirmektedir. Maddi gücün yetersizliğinin yanı sıra ekstra bir borç oluşmaktadır. Kredileri tahsil etme durumlarında ise sorun olabilmektedir.

Mikro kredi uygulamalarının daha başarılı olabilmesi için alt yapının yeterli seviyede olması gerekir. Kurulacak olan finans kuruluşları kredi alabilecek kesime ulaşılabilir yakınlıkta olmalıdır. Bünyesinde çalışacak personellerin yeterli sayıda ve çok iyi bilgi ve donanıma sahip olması gerekir. Gerekirse müşteriyle bireysel olarak detaylı görüşmeler sağlanmalıdır. Yoksulluğun geri plana atılması için özellikle kırsal kesime yönelik faaliyetler yürütülerek kadınlar ekonomiye kazandırılmalıdır. Kadınların verilen eğitimlerle kendilerini geliştirmeleri yoksulluğun azalmasında önemli rol oynamaktadır.

Mikro kredi sistemi ile ilgili bazı çözümler sunulabilir. Sisteme üye olan bireylerin eğitim seviyesi eksik ya da hiç eğitim almamış olmamalarından dolayı bireylerde güven sorunu oluşabilmektedir. Bu sorunun en aza indirilmesi de oldukça önemlidir. Bu yüzden mikro kredi sisteminin ve işleyiş kriterlerinin çok iyi aktarılabilir anlaşılır

olması gerekmektedir. Her kuruluşun kendine ait farklı sistemsel özellikleri olduğu düşünülür ise her kuruluşun uygulayacağı kendine ait kriterler olmalıdır. Kuruluşlar arasında koordinasyon oluşturulmalıdır. Böylece kredi sağlayan her kuruluş, her bölgeyi, her bireyi, kendi oluşturduğu kriterlere göre aralarında paylaşabileceklerdir. Bu kriterleri dijital ağlar oluşturarak belirlemek ve tanıtmak mümkündür. Oluşturulan dijital ağ sayesinde üyelerin ihtiyaçlarının ya da gerekli olabilecek ürünleri dijital ağ üzerinden ortak olarak alımı sağlanabilecektir.

Uluslararası faaliyetler yakından gözlenmelidir. Ülkemizde de kültürel açıdan ve ekonomik durumlar detaylı olarak saptanmalı ve değişikliklere gidilerek uygulamaya konulmalıdır. Ekonomik açıdan bakıldığında verilen kredilerle aile gelirlerinde artışlar sağlanmıştır. Sağlanan artışlar yoksulluğu ortadan kaldıracak seviyede olmasa da mevcut durumu oldukça iyileştirmektedir. Sunulan kredilerle sıfırdan kurulmuş olan işlerdeki etki daha fazladır.

Geri ödemeler haftalık olarak değil de yapılan üretimler sonucunda sağlanan kazançlara göre oluşturulabilir. Satış için gerekli olan pazar alanının valilik ve belediye aracılığıyla temin edilerek üyelere satış alanı sunulabilir. Kadınların üretmiş oldukları ürünler özel sektör üzerinden de ortaklık sağlanarak geliştirilebilir. Kurumlarda mikro kredi sistemi için uzman kişilerin yanı sıra yeni üyelere deneyimlerini aktarabilmeleri için daha önce sisteme katılmış ve bilgi birikimi olan kişilerde görevlendirilebilir.

Mikro kredi faaliyeti yürütülen her bölgede verilmekte olan haftalık eğitim ve toplantılara katılım esnasında bireylerin çocuklarını rahatlıkla emanet edebilecekleri alanlar olmalıdır. Kadınların farklı alanlardaki iş kollarına da yönlendirilmesi sağlanmalıdır. Bunun için de düzenli olarak saha araştırması yapılmalıdır.

Daha kapsamlı toplantılar düzenlenerek farklı bölgelerdeki kadınların birbiri ile iletişimi sağlanmalıdır. Böylece benzer iş kollarında ihtiyaç durumunda çözüm üretebilme ve ortak payda da buluşabilme olanağı kadın girişimcilere sunulmalıdır.

Mikro kredi sistemi üzerinden verilmesi gereken eğitimler, kurumlardan çok üyelerin yaşadıkları alanlarda ya da online vb. şekilde aktarılabilir. Mikro kredi kesin bir çözüm değildir fakat girişimciler için büyük alternatifler sunmaktadır. Mikro krediler sayesinde bireyler girişimde bulunmaktan çekinmeyip projelerini hayata geçirmek için çaba sarf etmektedir. Her girişimin ya da girişimcinin başarılı olması beklenmemelidir. Üretim amaçlı alınmış olan fonlar tüketim ihtiyaçları için

kullanılabilmektedir. Fon akışlarının daha çok olabilmesi için finansal kaynaklarda artırıma gidilerek çok daha fazla mikro kredi fırsatı sunulabilir. Son dönemlerde ülkemizde yaşanan ekonomik okntlerden dolayı mikro kredi kurumlarının ülkemizde çalışmaları ivme kazandırılmalıdır. Yoksullukla ilgili daha fazla çalışmalar üretilmeli ve sistemi geliştirmek amacıyla araştırmalar yapılabilir.

TGMP bünyesindeki fonların çoğunluğu yapılan bağışlar ile oluşmaktadır. Verilen kredilerin tahsilatlarında ise yüksek oranda dönüşler görülmektedir. Klasik banka sisteminin tersine kefil, teminat şartı yoktur.

Türkiye Grameen Mikrofinans Programı'nın, Turkcell ile yapmış olduğu mobil uygulama sistemi bulunmaktadır. Ancak yeler mobil uygulamayı kullanma donanımına sahip olmayabilirler. Üyelere gelebilecek telefon faturaları ve oluşan fatura ödemeleri karşısında yaşanabilecek gecikmelerde sıkıntılar yaşanacaktır. Mikro kredi sistemi için oluşturulan bu mobil uygulamada ortaya çıkan olumsuzluklar mikro kredi sisteminin yanlış anlaşılmasına da neden olabilecektir. Bu yüzden Türkiye Grameen Mikrofinans Programı'nın kendisine ait özel bir teknolojik sistemi oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akbulaev, D., Ahmedov, Ö., & Aliyev, Ö. (2017). Yoksulların Bankası: Grameen Bank. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi (TÜRKSOBİLLER)*, 02(01), 68.
- Akbulaev, D., Ahmedov, Ö., & Aliyev, Ö. (2017). Yoksulların Bankası: Grameen Bank. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi (TÜRKSOBİLLER)*, 02(01), 63.
- Akbulaev, D., Ahmedov, Ö., & Aliyev, Ö. (2017). Yoksulların Bankası: Grameen Bank. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi (TÜRKSOBİLLER)*, 02(01), 63.
- Akça, B. (2005). Kadın Yoksulluğu İle Mücadele Stratejisi Olarak Mikro kredi: Türkiye Diyarbakır Grameen Bank Mikro kredi Projesi Örneği. [*Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi*], 51 - 52 . İstanbul.
- Anadolu Ajansı*. (2017, 11 30). Anadolu Ajansı Web Sitesi : <https://tinyurl.com/7wmmv7f9> adresinden alındı
- Anadolu Ajansı*. (2020, 07 11). Anadolu Ajansı Web Sitesi : <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/salgindan-etkilenen-1750-kadina-1-milyon-250-bin-liralik-mikro-kredi-destegi/1906885> adresinden alındı
- Anadolu Ajansı*. (2020, 10 02). Anadolu Ajansı Web Sitesi: <https://www.aa.com.tr/tr/sirkethaberleri/finans/sekerbanka-mikrofinansmandauluslararası-kaynak/659807> adresinden alındı
- Ateş , G., & Öğütoğulları , E. (2012, Aralık). Türkiye'de Yoksullukla Mücadelede Mikro kredi Uygulamaları . *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2 (33 -54)), 48 - 49.
- Ateş, G., & Öğütoğulları, E. (2012, Aralık). Türkiye'de Yoksullukla Mücadelede Mikro kredi Uygulamaları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2 (33-54)), 39.
- Ateş, G., & Öğütoğulları, E. (2012). Türkiye'de Yoksullukla Mücadelede Mikro kredi Uygulamaları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2 (33 - 54)), 46.

- Ceyhan, H. (2010). "Yerel İktisadi Kalkınma Bağlamında Mikro Kredi Uygulamalarının İstihdama Etkisi ve Karaman İlinde Bir Uygulama. [*Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi*], 37. Karaman.
- Ceyhan, H. (2010). "Yerel İktisadi Kalkınma Bağlamında Mikro Kredi Uygulamalarının İstihdama Etkisi ve Karaman İlinde Bir Uygulama". [*Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi*], 8. Karaman.
- Çak, D. (2007). Kalkınmanın Finansmanın Sağlanması Mikrokredi Yöntemi (Proje No. 1528). [*Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi*], 52.
- Çak, D. (2007). Kalkınmanın Finansmanın Sağlanması Mikrokredi Yöntemi (Proje No.1528). [*Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi*], 54.
- Dünya Gazetesi*. (2010, Mart 11). Dünya Gazetesi Web Sitesi: <https://www.dunya.com/gundem/namet-gida-yenitesisini-aciyor-haberi-108028> adresinden alındı
- Gökyay, Ç. (2008). Türkiye'de Mikro Kredi Uygulamaları ve İstihdama Yansımaları. [*Uzmanlık Tezi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü*], 11. Ankara.
- Gökyay, Ç. (2008). Türkiye'de Mikro Kredi Uygulamaları ve İstihdama Yansımaları. [*Uzmanlık Tezi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü*], 20. Ankara.
- Gökyay, Ç. (2008). Türkiye'de Mikro Kredi Uygulamaları ve İstihdama Yansımaları. [*Uzmanlık Tezi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü*], 38. Ankara.
- Gökyay, Ç. (2008). Türkiye'de Mikro Kredi Uygulamaları ve İstihdama Yansımaları. [*Uzmanlık Tezi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü*], 41. Ankara.
- Gökyay, Ç. (2008). Türkiye'de Mikro Kredi Uygulamaları ve İstihdama Yansımaları. [*Uzmanlık Tezi, Çalışma Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü*], 81. Ankara.
- Gökyay, Ç. (2008). Türkiye'de Mikro Kredi Uygulamaları ve İstihdama Yansımaları. [*Uzmanlık Tezi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü*], 78. Ankara.

- Gökyay, Ç. (2008). Türkiye'de Mikro Kredi Uygulamaları ve İstihdama Yansımaları. *[Uzmanlık Tezi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Türk İş Kurumu Genel Müdürlüğü]*, 18. Ankara.
- Güneş, S. (2009, Mayıs). Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Uygulamaları ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Proje Destekleri. *[Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü]*, 96.
- Güneş, S. (2009). Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Uygulamaları ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Proje Destekleri. *[Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü]*, 144 - 145.
- Güneş, S. (2009, Mayıs). Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Uygulamaları ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Proje Destekleri. *[Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü]*, 43.
- Güneş, S. (2009). Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Uygulamaları ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Proje Destekleri. *[Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü]*, 101.
- Güneş, S. (2009). Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Uygulamaları ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Proje Destekleri. *[Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü]*, 106.
- Güneş, S. (2009). Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Uygulamaları ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Proje Destekleri. *[Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü]*, 116.
- Hürriyet.* (2006, Aralık 11). *Hürriyet Web Sitesi:* <https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/hsbcden-mikro-krediyle-5-milyon-dolarkaynak-5593720> adresinden alındı
- Kangeldiev, J. (2010). Mikro Finans ve Kırgızistan Örneği. *[Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi]*, 7. İstanbul.

- Kangeldiev, J. (2010). Mikro Finans ve Kırgızistan Örneği. [*Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi*], 10. İstanbul.
- Kangeldiev, J. (2010). Mikro Finans ve Kırgızistan Örneği. [*Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi*], 16. İstanbul.
- Kangeldiev, J. (2010). Mikro Finans ve Kırgızistan Örneği. [*Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi*], 3. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaygın, Y., & Güven, D. (2013). *Farklı Boyutlarıyla Kadın Girişimcilik*. İstanbul: VERİTASAKADEMİ.
- Kaygın, Y., & Güven, D. (2013). *Farklı Boyutlarıyla Kadın Girişimcilik*. İstanbul: VERİTASAKADEMİ.
- Kaygın, Y., & Güven, D. (2013). *Farklı Boyutlarıyla Kadın Girişimcilik*. İstanbul: VERİTASAKADEMİ.
- Kaygın, Y., & Güven, D. (2013). *Farklı Boyutlarıyla Kadın Girişimcilik*. VERİTASAKADEMİ.
- Kızıloğlu, R., Uzunöz, M., & Gündüz, O. (2012, Eylül 5-7). Türkiye'de Mikrokredi Uygulamalarının Yoksulluğu Açısından Önemi. *10. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi Dergisi*, 434.
- Milliyet*. (2017, 12 29). Milliyet Web Sitesi: <https://www.milliyet.com.tr/ekonomi/sekerbank-mikro-kredisiyle-is-sahibi-oldular2581456?kisa-haber> adresinden alındı
- Öner, E., Okan, P., Gökten, S., & Aypek, N. (2008, Aralık 1). Mikrofinans Sistemi ve Ticari Bankaların Mikrofinans Sistemindeki Yeri. *Sosyo Ekonomi Dergisi*, 8, 57.
- Özdemir, M. (2018, Kasım). Türkiye'de İslami Mikrofinans Üzerine Uygulanabilir Model Önerileri. [*Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi*], 79 - 80.
- Özdemir, M. (2018, Kasım). Türkiye'de İslami Mikrofinans Üzerine Uygulanabilir Model Önerileri. [*Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi*], 28.
- Özdemir, M. (2018, Kasım). Türkiye'de İslami Mikrofinans Üzerine Uygulanabilir Model Önerileri. [*Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi*], 29.

- Özdemir, M. (2018, Kasım). Türkiye'de İslami Mikrofinans Üzerine Uygulanabilir Model Önerileri. [*Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi*], 65.
- Özdemir, M. (2018, Kasım). Türkiye'de Mikrofinans Üzerine Uygulanabilir Model Önerileri. [*Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi*], 77.
- Programı, T. G. (2018, 2019, 2020). *Faaliyet Raporu*.
- Seçil, M. (2016). Türkiye'de Mikrokredi Uygulamaları ve Katılım Bankacılığında Bir ürün Önerisi. [*Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi*], 64. İstanbul.
- Seçil, M. (2016). Türkiye'de Mikrokredi Uygulamaları ve Katılım Bankacılığında Bir Ürün Önerisi. [*Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi*], 49. İstanbul.
- Seçil, M. (2016). Türkiye'de Mikrokredi Uygulamaları ve Katılım Bankacılığında Bir Ürün Önerisi. [*Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi*], 65. İstanbul.
- Seçil, M. (2016). Türkiye'de Mikrokredi Uygulamaları ve Katılım Bankacılığında Bir Ürün Önerisi. [*Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi*], 84 - 85. İstanbul.
- Seçil, M. (2016). Türkiye'de Mikrokredi Uygulamaları ve Katılım Bankacılığında Bir Ürün Önerisi. [*Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi*], 87. İstanbul.
- Seçil, M. (2016). Türkiye'de Mikrokredi Uygulamaları ve Katılım Bankacılığında Bir Ürün Önerisi. [*Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi*], 95. İstanbul.
- Seçil, M. (2016). Türkiye'de Mikrokredi Uygulamaları ve Katılım Bankacılığında Bir Ürün Önerisi. [*Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi*], 102. İstanbul.
- Seçil, M. (2016). Türkiye'de Mikrokredi Uygulamaları ve Katılım Bankacılığında Bir Ürün Önerisi. [*Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi*], 104. İstanbul.
- Seçil, M. (2016). Türkiye'de Mikrokredi Uygulamaları ve Katılım Bankacılığında Bir Ürün Önerisi. [*Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi*], 110. İstanbul.
- Seçil, M. (2016). Türkiye'de Mikrokredi Uygulamaları ve Katılım Bankacılığında Bir Ürün Önerisi. [*Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi*], 90. İstanbul.
- Seçil, M. (2016). Türkiye'de Mikrokredi Uygulamaları ve Katılım Bankacılığında Bir Ürün Önerisi. [*Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi*], 65. İstanbul.

- Soyak, M. (2010). Kadın Girişimciliği ve Mikrofinans: Türkiye Deneyimi. *[Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE) J(24), 136-137.*
- TGMP. (2021). *Türkiye Grameen Mikrofinans Programı.* Türkiye Grameen Mikrofinans Programı: <https://tgmp.net/tr/sayfa/hizmetlerimiz/84/0> adresinden alındı
- TGMP. (2021). *Türkiye Grameen Mikrofinans Programı.* Türkiye Grameen Mikrofinans Programı: <https://tgmp.net/tr/sayfa/hizmetlerimiz/84/0> adresinden alındı
- (2018, 2019, 2020). *Türkiye Grameen Mikrofinans Programı Faaliyet Raporu.*
- Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER) .* (2021, 11 18). Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER) Web Sitesi: <https://www.kagider.org/kurumsal/kagider-hakkinda/tarihce> adresinden alındı
- Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER) .* (2021, 11 18). Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER) Web Sitesi: <https://www.kagider.org/kurumsal/kagider-hakkinda> adresinden alındı
- Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER) .* (2021, 11 18). Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER) Web Sitesi: <https://kagider.org/kurumsal/basinodasi/haberler/2008/2016/03/31/-i%C5%9Fimi-kuruyorum-e%C4%9Fitimib%C3%BCy%C3%BCk-ilgi-g%C3%B6rd%C3%BC-> adresinden alındı

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Mikro Finansın Hedef Kitlesi.....	21
Tablo 2. Resmi Olma Durumlarına Göre Mfk'lar.....	43
Tablo 3. TGMP'NİN BAŞARI MODELİ	53
Tablo 4. TGMP'nin Verdiği Kredi Miktarları.....	54
Tablo 5. Maya İşletmesi Tarihçesi.....	68
Tablo 6. Mersin'de Dağıtılan Kredilerin Sayısı	77

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Grameen Bank Kredilerinin İş Alanlarına Göre % Dağılımı	26
Şekil 2. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü Proje Dayanakları	32
Şekil 3. Verilen Kredi Oranları	55
Şekil 4. Türkiye Grameen Mikrofinans Programı Girişimcilerine Ait Kredi Dağılımı(2018-2019-2020)	56
Şekil 5. TGMP Yıllara Göre Girişimci Sayısı.....	57
Şekil 6. Yıllara Göre Girişimci Kadın Başına Düşen Ortalama Kredi Miktarı....	58
Şekil 7. TGMP Yıllara Göre Şube ve Çalışan Sayıları	59
Şekil 8. TGMP Yıllara Göre Mikrokredi Portföyü	61
Şekil 9. 2008 Yılında Verilen Kredilerin Dağılımı	74
Şekil 10. 2011 Yılında Verilen Kredi Dağılımı	75

ÖZGEÇMİŞ

Burcu YILMAZ, ilkokul ve ortaokulu Ordu – Merkez Gazi İlköğretim Okulu'nda tamamlamıştır. Liseyi Ordu Lisesi'nden mezun olarak tamamlamıştır. 2015 yılında Ordu Üniversitesi Ünye Meslek Yüksek Okulu İnsan Kaynakları Yönetimi Bölümü'nden mezun olmuştur. 2018 yılında Karabük Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Bölümü'nden mezun olmuştur.